БУТУН ДУН'Ё ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

УЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 124 (355)
24 ИЮНЬ
ЖУМА
1955 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганин блан Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри Жавоҳарлал Нерунинг биргаликда чиқарган баёноти (1-нчи бет).

СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганин блан Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Жавоҳарлал Нерунинг биргаликда чиқарган баёнотининг имзоланиши (1-нчи бет).

Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги дўстликка бағишланган митинг (1 ва 2-нчи бетлар).

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Жавоҳарлал Неру блан суҳбат қилди (2-нчи бет).

СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганин ҳузурида Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Жавоҳарлал Неру шарафига зиёфат (2-нчи бет).

Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Жавоҳарлал Неру Москвадан жўнаб кетди (2-нчи бет).

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Сан-Францискодаги юбилей сессиясида 1955 йил 22 июньда В. М. Молотовнинг қилган баёноти (3-нчи бет).

БМТнинг Сан-Францискодаги юбилей сессияси (4-нчи бет).

СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганин блан Ҳиндистон Бош Министри Жавоҳарлал Нерунинг БИРГАЛИКДА ЧИҚАРГАН БАЁНОТИ

СССР Ҳукуматининг таклифига мувофиқ, Ҳиндистон Бош Министри Жавоҳарлал Неру Совет Иттифоқига келди. Жавоҳарлал Неру Москвада бўлган вақтида СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва Совет Ҳукуматининг бошқа а'золари блан бирнеча марта суҳбат қилди. Бу суҳбатлар дўстона ва самимий вазиятда ўтди ҳамда ҳар иккала мамлакатни қизиқтирадиган жуда кўп масалаларни, шунингдек ҳозирги халқаро вазиятдан келиб чиқадиган халқаро характердаги катта проблемаларни ўз ичига олди.

Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги муносабатлар муваффақиятли суратда дўстлик ва ҳамжиҳатликнинг мустаҳкам негизига таянади. Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр ана шу муносабатларда қуйидаги принципларга амал қилишни давом эттириш зарур эканлигига ишонадилар:

(1) бир-бирларининг территориал бутунлигини ва суверенитетини ўзаро ҳурмат қилиш;

(2) ҳужум қилишмаслик;

(3) иқтисодий, сиёсий ёки идеологик характердаги ҳарқандай баҳоналар блан бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик;

(4) тенглик ва ўзаро манфаатдорлик ва

(5) тотув яшаш.

Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр кейинги вақтларда тобора кўпроқ э'тироф қилинаётган бу принциплар янада кенгроқ миқ'ёсда татбиқ этилиши мумкин ва давлатларнинг ўзаро муносабатларида ана шу принципларга риоя қилишлари қўрқув ва ишончсизликни халқларнинг тушунчасидан чиқариб юбориш ва шундай қилиб халқаро кескинликни юмшатиш учун зўр умид бағишлайди, деб ишонадилар. Ана шу принципларнинг тобора кенг миқ'ёсда э'тироф этилиши тинчлик доирасини кенгайтиради, халқлар ўртасида ўзаро ишонч ўрнатилишига ёрдам беради ва халқаро миқ'ёсда янада мустаҳкам ҳамкорлик ўрнатиш йўлини очиб беради. Ана шу тарзда вужудга келтирилган тинчлик вазиятида халқаро проблемаларни музокаралар олиб бориш ва муросага келиш методлари блан тинч равишда ҳал этиш йўлини топиш имконияти туғилади.

Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр дун'ёнинг турли қит'аларида кичик ва кучсиз давлатлар буюк давлатлар олдида нотинчлик ва эҳтимол асоссиз қўрқув ҳис қилмоқдалар, деб э'тироф қиладилар. Улар бундай қўрқувни мумкин бўлган барча воситалар блан йўқотиш зарур деб ҳисоблайдилар. Ва бу ҳолда тотув яшашнинг юқорида баён қилинган принципларига қат'ий амал қилиш энг яхши восита бўлади.

Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр Осиё ва Африка мамлакатларининг шу йил апрель ойида Бандунгда бўлиб ўтган Конференцияси натижаларини табриклайдилар. Бу Конференция тарихий аҳамиятга эга бўлди. У, икки қит'адаги турли сиёсий ва социал системаларга мансуб бўлган мустақил давлатлар бир-бирлари блан учрашган ўзига хос биринчи Конференция бўлди. Бу Конференция иқтисодий, маданий ва сиёсий соҳада мукаммалроқ ҳамкорлик ўрнатиш учун йўл ва воситаларни белгилашни ўз олдига умумий мақсад қилиб қўйди. Конференциянинг натижалари э'тиборга сазовор бўлиб, унда қатнашучи мамлакатлар учунгина эмас, балки бутун дун'ёда тинчлик иши учун ҳам катта аҳамиятга эгадир.

Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр, жумладан, халқаро тинчлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш тўғрисида Конференцияда қабул қилинган Декларациядан қаноат ҳосил қилганликларини билдиришни истайдилар. Бу Декларацияда тотув яшаш концепцияси баён қилинган.

Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр умумий халқаро аҳвол яхшиланаётганлигини кўрсатучи белгилар бор, деб э'тироф этадилар. Жумладан, улар Узоқ Шарқдаги кескинликнинг юмшаганлигини, Австрияга мустақиллик берилганлигини, Совет Иттифоқи блан Югославия ўртасидаги муносабатларнинг яхшиланганлигини, атом асрида уруш хавфини ҳамма аниқ ва равшан тушунаётганлигини табриклайдилар. Ҳамманинг ана шундай уруш хавфи борлигини аниқ ва равшан тушунаётганлиги ҳамма ерда яққол кўринмоқда. Лекин шунга қарамай, катта-катта районларда шундай қўрқув ва шубҳалар айрим кишиларнинг ва бутун-бутун халқларнинг тушунчасини чулғаб олган. Бу ҳол халқаро муносабатларга доғ туширади. Гарчи, Узоқ Шарқда кескинлик юмшаган бўлса ҳам, бундай кескинликни келтириб чиқарадиган сабаблар ҳали йўқотилган эмас.

Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр Хитой Халқ Республикасининг Тайваньга нисбатан бўлган қонуний ҳуқуқларини тинч йўл блан қондириш мумкин бўлади, деб астойдил ишонадилар. Шу блан бирга, Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр Хитой Халқ Республикасини Бирлашган Миллатлар Ташкилотида қатнаштиришдан доим воз кечиб келинаётганлиги Узоқ Шарқдаги ва бошқа районлардаги аҳволнинг кўп жиҳатдан мушкуллашувига сабаб бўлмоқда, деган қат'ий фикрларини яна та'кидлайдилар, Улар Хитой Халқ Республикасига унинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги қонуний ўрнини бериш зарур деб ҳисоблайдилар: бундай қилганда БМТнинг роли ва обрўси мустаҳкамланган бўлар эди. Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр а'зо бўлиш ҳақида Устав қоидаларига жавоб берадиган барча давлатларни ҳам Бирлашган Миллатлар Ташкилотига қабул қилиш муҳим, деб ҳисоблайдилар.

Вакили Жанва Кенгашидаги икки раиснинг бири бўлган Совет Иттифоқи ва вакиллари Ҳинди-Хитойдаги ҳар учала Халқаро Комиссиянинг раислари бўлган Ҳиндистон Жанва Битимларининг амалга оширилиши соҳасида ўз зиммаларига катта жавобгарлик олдилар. Бу Битимлар халқаро конфликтларни ҳал этиш учун музокаралар олиб бориш методидан фойдаланишнинг буюк намунасидир; ва бу Битимларни амалга ошириш соҳасида эришилган муваффақиятлар даражаси халқаро ихтилофларни ҳал этиш воситаси бўлган музокаралар олиб бориш методи қандай қимматга эга эканлигига бир ме'зон деб қаралиши лозим. Шу сабабдан, Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр Ҳинди-Хитойдаги аҳволни алоҳида қараб чиқдилар. Айрим ҳолларда жиддий тус олган қийинчиликлар бўлишига қарамай, бу Битимлар шу вақтгача умуман қониқарлик суратда амалга оширилиб келди.

Битимларнинг бундан буён амалга оширилиши ҳозирги вақтда тўсатдан бўлаётган янги воқиалар муносабати блан бирмунча бузилиш хавфи остида қолмоқда. Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр Битимлардаги шартларнинг бажарилиши қайси Ҳукуматларга боғлиқ бўлса, ана шу Ҳукуматларнинг ҳаммасини ўз мажбуриятларини бажариш учун мумкин бўлган ҳамма чорани кўришга чақиришни истайдилар, токи Битимларда кузатилган мақсадларга тўла эришиш мумкин бўлсин. Жумладан, улар зўр қат'ият блан шуни э'тироф қиладиларки, масалаларни сиёсий йўл блан ҳал этиш замини сифатида сайлов ўтказилиши лозим бўлган жойларда манфаатдор Ҳукуматларнинг э'тибори Битимлардаги шартларни тўла амалга оширишга қаратилиши керак.

Халқларни ғоят қизиқтираётган халқаро проблемалар орасида энг зарур бўлган ёки уруш ва тинчлик масаласида жиддий оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган проблема — қуролсизланиш проблемасидир. Одатдаги қурол-яроғларни шунингдек атом қуролини кўпайтириш тенденцияси халқлар ўртасида мавжуд бўлган хавфсираш ва шубҳаланишни кучайтириб юборди ҳамда миллий ресурсларнинг улар аслда мўлжалланган ишларга, я'ни халқнинг фаровонлигини оширишга эмас, балки бошқа ишларга сарф қилинишига сабаб бўлди. Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министрнинг фикрича, ядро ва термоядро қуроллари ишлаб чиқаришни, уларни синаб кўриш ва улардан фойдаланишни бутунлай тақиқлашга ҳечнарса халақит бераолмаслиги керак. Шу блан бирга, улар ҳисоблайдиларки, одатдаги қурол-яроғлар бир вақт ичида ва анча қисқартирилиши лозим ва бундай қуролсизланиш ҳамда тақиқлаш чораларининг кўрилиши юзасидан чинакам халқаро контроль ўрнатилиши ва амалга оширилиши керак. Шу муносабат блан, Совет Ҳукуматининг қуролсизланиш масалалари юзасидан тақдим этган сўнгги таклифлари тинчлик ишига қўшилган муҳим ҳисса деб топилди.

Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр бу баёнотда э'лон қилинган беш принципга асосан уларнинг ҳар иккала Давлатлари ўртасида маданий, иқтисодий ва техника ҳамкорлигини ривожлантириш йўлида ишлаш учун кенг имконият вужудга келтирилади деб ҳисоблайдилар. Ҳарбир мамлакатнинг ўз гениийси, традицияларига мувофиқ ва атроф-теваракдаги вазиятга қараб ташкил топадиган системага амал қилиши факти бундай ҳамкорликка мони'лик қилмаслиги лозим. Дарҳақиқат, чинакам тотув яшашнинг негизи шундан иборатки, турли социал тузумдаги Давлатлар ёнма-ён туриб тинч ва ҳамжиҳат яшайоладилар ва ҳамманинг бахт-саодати йўлида ишлайоладилар. Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр бунга астойдил ишонадилар.

Ҳар иккала мамлакат ўртасида маданий ва иқтисодий соҳаларда ҳамкорликнинг сезиларлик даражада ривожлантирилишига эришилди. Бундан бирқанча вақт илгари тузилган савдо битими бунга ёрдам берди. Совет Ҳукуматининг ёрдами блан Ҳиндистонда металлургия заводи қуриш тўғрисида яқинда тузилган битим бундай ҳамкорликнинг характерли намунасидир. Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр бундай ҳамкорликнинг ўзаро манфаат келтиришини э'тиборга олиб уларнинг ҳар иккала мамлакатлари ўртасида иқтисодий ва маданий соҳалардаги ва илмий ҳамда техника тадқиқоти соҳасидаги муносабатларни кучайтиришга ва мустаҳкамлашга ҳаракат қиладилар.

Министрлар Советининг Раиси ва Бош Министр ўзларини қизиқтирган масалаларни ўзаро муҳокама қилиш ва бу тўғрида шахсан фикр олишиш имкониятига эга бўлганликларидан қаноат ҳосил қилганликларини билдирадилар ва ишонч билдириб айтадиларки, улар ўртасида бўлган музокараларнинг натижалари ва ўзаро ўрнатилган дўстона алоқа уларнинг ҳар иккала мамлакатлари ва уларнинг халқлари ўртасидаги муносабатларни янада мустаҳкамлаш ва ривожлантириш ишига ёрдам беради ҳамда бутун дун'ёда тинчлик манфаатларига хизмат қилади.

Н. БУЛГАНИН.
СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ РАИСИ

ЖАВОҲАРЛАЛ НЕРУ.
ҲИНДИСТОН БОШ МИНИСТРИ

1955 йил 22 июнь.
Москва шаҳри.

СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганин блан Ҳиндистон Бош Министри Жавоҳарлал Нерунинг биргаликда чиқарган баёнотининг ИМЗОЛАНИШИ

22 июньда Катта Кремль Саройида СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин блан Ҳиндистон Бош Министри Жавоҳарлал Нерунинг биргаликда чиқарган Баёноти самимий ва дўстона вазиятда имзоланди.

Соат 20 дан 15 минут ўтди. Рус ва инглиз тилларида ёзилган ва биргаликда чиқарилган Баёнот текстлари қўйилган стол ёнига бу Баёнотни имзолаш учун СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри Жавоҳарлал Неру келадилар.

Биргаликда чиқарилган Баёнотни Н. А. Булганин ва Жавоҳарлал Неру имзолайдилар.

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри Жавоҳарлал Неру қўл қисиб кўришадилар.

Биргаликда чиқарилган Баёнотни имзолаш вақтида ҳозир бўлган кишилар бу Баёнотнинг имзоланиш актини қарсаклар блан ма'қуллайдилар. Бу Баёнотнинг имзоланиш акти СССР Ҳукумати ва Ҳиндистон Ҳукуматининг халқаро вазиятдаги кескинликни юмшатиш ишига, тинчликни ва халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш ишига янги, муҳим ҳисса қўшганликларини исбот этади.

Биргаликда чиқарилган Баёнотни имзолаш вақтида совет томонидан Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, М. З. Сабуров, М. Г. Первухин, Н. С. Хрущев, П. Н. Поспелов, М. А. Суслов, СССР Мудофаа министри Г. К. Жуков, Совет Иттифоқи маршали В. Д. Соколовский, СССР Ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосарлари А. А. Громико, В. В. Кузнецов. «Правда» газетасининг бош редактори Д. Т. Шепилов, СССР Ташқи Ишлар Министрлиги Протокол бўлимининг мудири Ф. Ф. Молочков, СССР Ташқи Ишлар Министрлиги Матбуот бўлимининг мудири Л. Ф. Ильичев, совет ва четэл матбуотининг вакиллари ҳозир бўлдилар.

Биргаликда чиқарилган Баёнотни имзолаш вақтида Ҳиндистон томонидан Ҳиндистон Республикасининг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси К. П. Ш. Менон, Ҳиндистон Республикаси Ташқи Ишлар Министрлигининг Бош секретари Н. Р. Пиллаи, Ҳиндистон Республикаси Ташқи Ишлар Министрлиги Европа Бўлимининг мудири А. Ҳусайн, Ҳиндистон Республикасининг СССРдаги Элчихонасининг дипломатик состави, Ж. Нерунинг қизи Индира Ганди, Ҳиндистон журналистларининг СССРда бўлган делегацияси ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

СОВЕТ ИТТИФОҚИ БЛАН ҲИНДИСТОН ЎРТАСИДАГИ ДЎСТЛИККА БАҒИШЛАНГАН МИТИНГ

Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Жавоҳарлал Нерунинг Совет Иттифоқида бўлиши совет халқининг Ҳиндистон халқларига бўлган дўстлик ҳисларини изҳор қилучи ёрқин, кучли намойишга айланди. Совет кишилари Жавоҳарлал Неруга ҳамма жойда, унинг Совет Иттифоқи бўйлаб қилган саёҳати вақтида, у Совет мамлакати аҳолиси ҳамма табақаларининг жуда кўп вакиллари блан учрашганида бу ҳисларни қизғин ва астойдил изҳор қилдилар.

Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги дўстликка бағишланган митинг совет халқининг ҳинд халқига бўлган чуқур ҳурматини ва самимий муносабатини яна ёрқин намойиш қилди. Бу митинг 21 июнь кечқурун «Динамо» марказий стадионида бўлди. 80 мингдан кўпроқ киши—Москва корхоналари ва муассасаларининг ишчилари ҳамда хизматчилари, социалистиқ далаларнинг меҳнаткашлари, давлат ва жамоат арбоблари, фан ва маданият арбоблари, Совет Армиясининг вакиллари блан стадион трибуналари лиқ тўлди.

Митингда Ҳиндистон Республикасининг СССР даги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси К. П. Ш. Менон, Ҳиндистон Элчихонасининг дипломатик состави, Элчихона ва Миссияларнинг бошлиқлари ҳамда ходимлари, ҳинд журналистларининг СССР да меҳмон бўлиб турган делегацияси, совет ва четэл мухбирлари ҳозир бўлдилар.

Ўтган ҳафтанинг сўнгги кунларида пойтахтда ҳаво булут ва анча совуқ бўлди. Кеча эса эрталабдан шаҳар қуёш нурларига чўмди. Одамлар блан лиқ тўлган катта стадионда қуёш нурлари порлаб турибди. Стадион Совет Иттифоқининг ва Ҳиндистон Республикасининг давлат байроқлари блан, рус ва ҳинд тилларида «Яшасин Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги дўстлик!» деган табрик сўзлари ёзилган алвонлар блан безатилган.

Марказий ложада Жавоҳарлал Неру, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, П. Н. Поспелов, М. А. Суслов пайдо бўлдилар. Трибуналарда гулдурос қарсаклар янграйди. Ҳамма ўрнидан туради, совет ва ҳинд халқлари дўстлиги шарафига айтилган хитоблар, Ҳиндистон халқларига табрик ва яхши тилаклар изҳор қилиб айтилган сўзлар эшитилади. Трибуналардан ва спортчилар саф-саф бўлиб турган стадион яшил майдонидан бу сўзлар янграб эшитилади. Пионерлар Жавоҳарлал Неруга, Коммунистик партия ва Совет ҳукумати раҳбарларига гулдасталар тақдим этадилар.

Митингни Москва Совети ижроия комитетининг раиси М. А. Яснов очади.

Москва Совети ижроия комитети раиси М. А. ЯСНОВ нутқи

— Ҳурматли Бош Министр жаноблари, қадрли ўртоқлар ва дўстлар!

Бугун Москва меҳнаткашлари талантли ва меҳнатсевар ҳинд халқига қизғин дўстлик ҳисларини ва ҳурмат-эҳтиромларини изҳор қилмоқ учун буерга тўпландилар. Иккала буюк тинчликсевар халқимизни ер юзида тинчликни та'минлашдан манфаатдорлик, тотув ва дўст яшаш истаги бир-бири блан яқинлаштирмоқда.

Биз яхши биламизки, ҳинд халқи ва унинг ҳукумати урушни истамайдилар.

Бутун совет халқидек, Москва меҳнаткашлари ҳам ҳинд халқига чин қалбдан бахт ва гуллаб-яшнашни, тинчлик учун олиб борилаётган олижаноб ва адолатли курашда янги муваффақиятларга эришишни тилайдилар. Биз, москвалилар улуғ ҳинд халқига самимий хайриҳоҳлигимизни изҳор қиламиз ҳамда Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон Республикаси халқлари ўртасида янада яқинроқ ва мустаҳкамроқ дўстлик алоқалари ўрнатишга интилаётганлигимизни билдирамиз.

Пойтахт аҳолиси Москвага келган Ҳиндистон Бош Министри Жавоҳарлал Неруни қизғин ва самимий табриклади, у қаерда бўлган бўлса, шу жойларнинг ҳаммасида—заводда, метрода, театрда, мактабда, —москвалилар уни самимий ва хурсандчилик блан кутиб олдилар.

Ўртоқлар! Митингимизда ҳозир бўлган отоқли давлат арбоби, Ҳиндистон ҳукуматининг бошлиғи Жавоҳарлал Неруни Ватанимиз пойтахти Москва меҳнаткашлари номидан яна бир марта чин қалбдан табриклашимга рухсат этгайсиз. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Биз ишонамизки, Жавоҳарлал Нерунинг Совет Иттифоқига келиши мамлакатларимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга, халқаро кескинликни камайтиришга ёрдам беради.

Яшасин тинчликсевар ҳинд халқи!

Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги дўстлик яшасин ва мустаҳкамлансин! **(Гулдурос, тинмай узоқ давом этган қарсаклар, «Ура» овозлари).**

Москва шаҳри меҳнаткашларининг Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги дўстликка бағишланган митингни очиқ деб э'лон қиламан. **(Гулдурос қарсаклар).**

Ҳиндистон Республикасининг ва Совет Иттифоқининг Давлат Гимнлари садолари тантанали равишда янграйди.

Жавоҳарлал Неруга сўз берилади. Яна гулдурос овация бошланади, қарсаклар янграйди. У ўз она тилида—ҳинд тилида сўзлайди.

Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри Жавоҳарлал НЕРУ нутқи

Ҳурматли Министрлар Совети Раиси жаноблари, ҳурматли Москва Совети Раиси жаноблари, азиз дўстлар!

Сиз блан рус тилида, она тилингизда гапириш имкониятига эга бўлмаганлигим учун кечирим сўрайман. Шу сабабдан сизларга нутқимнинг таржимасини эшитишга тўғри келади.

Биз бундан икки ҳафта илгари Совет Иттифоқига келдик ва тез орада бу улуғ мамлакатдан жўнаб кетамиз. Биз бу вақт ичида сал кам ўн уч минг километр йўл босдик, машҳур шаҳарларнинг кўпида бўлдик ва кўпгина ажойиб нарсалар кўрдик. Аммо, энг ажойиби шу бўлдики, бизни ҳамма ерда яхши кутиб олдилар ва бизга нисбатан самимий туйғуларни изҳор қилдилар. Биз ана шу туйғулардан ва самимий кутиб олинишимиздан чексиз миннатдормиз ва Совет Иттифоқи халқига ўз ташаккурimни тўла изҳор қилмоқ учун сўз тополмайман. **(Гулдурос қарсаклар).** Лекин шундай бўлса ҳам Бош Министр жаноблари, Сизга, Сизнинг Ҳукуматингизга ва Сизнинг халқингизга миннатдорчилигимизни изҳор қилишни истайман ва ана шу самимий туйғуларимизни бизга бу қадар иззат-ҳурмат кўрсатган Совет Иттифоқи халқига ма'лум қилишни Сиздан сўрар эдим. **(Қарсаклар).**

Биз ҳинд халқининг табриклари ва яхши истакларини улуғ Совет Иттифоқи халқига топшириш учун буерга келдик. **(Давомли қарсаклар).** Биз Сизларнинг мамлакатимизга ва халқимизга нисбатан изҳор қилган самимий туйғуларингиз ва яхши истакларингиздан жуда зўр хурсанд бўлган ҳолда юртимизга қайтамиз **(Давомли қарсаклар).**

Биз буерга ҳечнарсани билмаган кишилар сифатида келганимиз йўқ. Кўпимиз Совет Иттифоқида рўй берган буюк ўзгаришлар ва воқиаларни зўр мароқ блан кузатиб турдик. Улуғ Ленин раҳбарлик қилган Октябрь Революцияси блан қарийб бир вақтда биз Ҳиндистонда озодлик йўлидаги курашимизнинг янги даврини бошлаб юборган эдик. Бизнинг халқимиз кўп йиллар мобайнида ана шу кураш блан банд бўлди ва оғир зулмга чидам ва мардлик блан бардош берди. Биз Махатма Ганди раҳбарлиги остида ўз курашимизда бошқа йўлдан борган бўлсак ҳам, Ленинга қойил қолган эдик ва унинг намунаси бизга та'сир кўрсатди. **(Давомли қарсаклар).** Аммо, методларимиз турлича бўлишига қарамай, халқимиз доим Совет Иттифоқи халқига дўстлик муносабатида бўлиб келди. Биз Сизнинг мамлакатингизда бўлган ба'зи воқиаларнинг ма'носига тушунмаган эдик, Сизлар ҳам эҳтимолки, бизнинг мамлакатимизда қилинган ишларнинг кўпини тушунмаган бўлишингиз мумкин. Биз Совет Иттифоқининг амалга оширган янги ва буюк ишида унга муваффақият тиладик ва иложи борича ундан ўрганишга ҳаракат қилдик. Мамлакатларимизнинг шароитлари турлича эди: уларнинг географияси, тарихи, традициялари, маданияти ва улар ривожланган вазият хилма-хил эди.

Биз, бир мамлакатнинг бошқа мамлакат устидан ҳукмронлик қилиши разил бир нарса деб ҳисобладик ва ўз озодлигимиз йўлида курашганимиз ҳолда ажнабийлар зулмидан ёки автократик идора усулидан жафо чеккан бошқа мамлакатларнинг озодликка эришиш йўлидаги ҳаракатларига хайриҳоҳлик блан қарадик. Ҳарбир мамлакат ва ҳарбир халқнинг аҳволи уларнинг ўтмиши блан ва улар бошдан кечирган машаққат ва синовлар блан белгиланади, бинобарин ҳарбир мамлакат ва ҳарбир халқ ўзига хос ба'зи хусусиятларга эгадир. Улар ажнабийлар ҳукмронлик қилган вазиятда ёки бошқаларнинг хоҳиши мажбуран қабул қилдирилган вазиятда ривожланаолмайдилар. Улар ўзларига ва ўз кучларига ишонаолганликларидагина, ўзларининг яхлитликларини сақлашга эришаолганларидагина ривожланаоладилар. Ҳаммамизга бошқалардан ўрганишга тўғри келади ва биз ажралиб якка ҳолда иш кўраолмаймиз Лекин бундай ўрганиш ташқаридан мажбуран қабул қилдириладиган бўлса, самарали бўлаолмайди.

Биз демократияга, тенгликка ишонамиз, алоҳида имтиёзларнинг йўқотилишига ишонамиз ва биз ўз мамлакатимизда тинч йўл блан социалистик характердаги жамият вужудга келтиришни ўз олдимизга вазифа қилиб қўйдик **(Гулдурос қарсаклар).** Социалистик характердаги бу жамият ёки демократия қандай шакл олмасин, у илм-фанга йўл очиб бериши керак, ҳамма учун кенг имкониятлар яратиб бериши керак.

Ҳиндистон Ҳукумати ва Хитой Халқ Ҳукумати ҳарбир мамлакатнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини э'тироф этишга асосланиб, ўзаро муносабатларида беш принципга амал қилиш ҳақида бир битимга келдилар. Бу принциплар бир-бирларининг территориал бутунлиги ва суверенитетини ҳурмат қилишдан, ҳужум қилишмасликдан, бир-бирларининг ички ишларига аралашмасликдан, тенгликдан ва ўзаро манфаатдорликдан ҳамда тотув яшашдан иборат. Бу принциплар кейинчалик Бирма ва Югославия томонидан қабул қилинди ва Совет Ҳукумати ҳам уларни ма'қуллади. **(Гулдурос қарсаклар).** Бандунг конференциясида бу принциплар кенгайтирилиб, ўн принципга айлантирилди ва бутун дун'ёда тинчлик ҳамда ҳамкорлик тўғрисидаги Декларацияда ўз ифодасини топди. Шундай қилиб, ўттиздан ортиқ мамлакат бу принципларни қабул қилди. Шубҳа қилмайманки, дун'ёдаги барча мамлакатлар халқаро миқ'ёсдаги ўзаро муносабатларнинг ана шу принципларини қабул этиб, уларга амал қилганларида бу принциплар дун'ёни ташвишга солаётган қўрқув ва хавфларнинг йўқолишига анча ёрдам берган бўлар эди.

Фаннинг ва у вужудга келтираётган техниканинг тараққиёти биз яшаб турган дун'ёни ўзгартириб юборди, фан соҳасидаги кейинги муваффақиятлар эса одамларнинг ўзлари тўғрисидаги ва дун'ё тўғрисидаги тасаввурларини ўзгартириб юбормоқда. Ҳатто вақт ва фазо концепциялари ўзгариб кетди, шу сабабли, бизлар учун ҳам табиат сирларини текшириш ва билимларимизни инсоният бахт-саодати йўлида қўлланиш соҳасида жуда катта имкониятлар очилмоқда. Фан блан техника инсониятни ўз зиммасига тушган юкнинг катта қисмидан халос қилди ва инсоният олдида янги перспективалар очиб берди, бизга улуғ куч бағишлади. Агар биз донишмандлик блан иш кўрадиган бўлсак, бу кучдан бутун инсоният бахт-саодати учун фойдаланиш мумкин бўлади, аммо, агар дун'ё ақлдан озса ёки тентаклик қилиб қўйса, биз улуғ кашфиётлар ва тантаналар остонасида турган пайтимизнинг ўзида дун'ё ўзини-ўзи ҳалок қилиши мумкин.

Шу сабабли, модомики биз цивилизациямизнинг тараққий эттирилишига ёки лоақал унинг сақланиб қолишига манфаатдор бўлсак, тинчлик масаласи ғоят катта аҳамият касб қилаберади. Бизнинг назаримизда тинчлик урушдан фақатгина тийилиб туришдан иборат бир нарса эмас, балки аввало мавжуд кескинликни юмшатишга олиб келадиган халқаро муносабатларга актив ва ижобий ёндошишдир. Шу блан бирга, тинчлик проблемаларимизни музокаралар олиб бориш йўли блан ҳал этишга ва бунинг оқибатида мамлакатлар ўртасидаги ҳамкорликни турли йўллар блан кучайтиришга интилиш ҳам демакдир. Маданий ва илмий алоқалар кучайтирилиши мумкин, худди шу каби идеялар айирбошлаш, тажрибалар ва информациялар айирбошлаш ҳам кучайтирилиши мумкин. Онгимиз ва руҳимизнинг ўсишига халақит бераётган ҳамма тўсиқларни ва ғовларни, шунингдек халқаро ҳамкорлик йўлига ғов бўлиб турган бошқа тўсқинликларни ҳам олиб ташлашга ҳаракат қилишимиз лозим. Сиёсий, социал системалари ёки иқтисодий системалари турлича бўлган мамлакатларнинг бир-бирларининг ишларига аралашмасликни ва ўз хоҳишларини бир-бирларига мажбуран қабул қилдирмасликни ёки ўз ҳукмронликларини ўрнатишга уринмасликни шарт қилиб қўйиб, шундай йўл блан ўзаро ҳамкорлик қилишлари мумкин, бундай қилмаслик учун ҳечқандай сабаб йўқ.

Мен Совет Иттифоқининг қаерига борган бўлсам, ҳамма жойида тинчликка астойдил интилиш борлигини кўрдим. Ҳарбир мамлакатдаги одамларнинг жуда катта кўпчилиги тинчлик талаб эканлигига аминман, броқ, бошқалардан қўрқиш кўпинча уларнинг онгини хиралаштириб қўймоқда ва уларни бошқача ҳаракат қилишга мажбур этмоқда. Биз мана шу қўрқувни ва нафратни йўқотишимиз ва тинчлик вазияти вужудга келтиришга ҳаракат қилишимиз лозим. Тинчлик — урушдан ёки уруш дағдағасидан, ёхуд уруш очмоқчи бўлиб муттасил дағдаға қилиб туришдан келиб чиқиши мумкин эмас.

Биз Ҳиндистонда ўзимизни тинчликка бағишлаганмиз, биз ҳатто ўзимизнинг курашимизда ҳам тинч воситалардан фойдаланишга интилмоқдамиз. Бизнинг ўз тараққиётимиз учун ҳам, шунингдек бизларга азиз бўлган ишларни қилиш учун ҳам тинчлик бўлиши зарур. Шу сабабли, биз мумкин бўлган воситаларнинг ҳаммаси блан тинчликка интилаберамиз ва бу муҳим вазифани ҳал этишда бошқа мамлакатлар блан ҳамкорлик қилаберамиз.

Совет Иттифоқи ҳукумати кейинги вақтларда бирқанча тадбирлар кўрганлиги муносабати блан уни қутламоқчиман, бу тадбирлар халқаро кескинликни юмшатди ва тинчлик ишига қўшилган ҳисса бўлди. **(Гулдурос қарсаклар).** Жумладан, мен Совет Иттифоқининг қуролсизланиш тўғрисидаги кейинги таклифлари бу мураккаб проблемани ҳал этиш йўлида олдинга силжишга сабаб бўлишига аминман. Модомики, қўрқувни йўқотиш ва тинчликни та'минлаш истаги бор экан, қуролсизланмоқ зарур.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

СОВЕТ ИТТИФОҚИ БЛАН ҲИНДИСТОН ЎРТАСИДАГИ ДЎСТЛИККА БАҒИШЛАНГАН МИТИНГ

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Биз мамлакатларимизда хўжаликни ва маданияти ривожлантиришни планлаштирмоқдамиз. Ҳамманинг бахт-саодатини кўзлаб ва урушни йўқотиш манфаатлари йўлида турли мамлакатларнинг тинч ҳамкорлик қилишини ҳам планлаштирайлик.

Кўпинча мамлакатлар бошқа бирор мамлакат ёки мамлакатлар группаси олдида қўрққанликлари сабабли, пактлар ва иттифоқлар тузадилар. Бизларнинг яқинлашувимизни белгилаб берувчи нарса бизларнинг бошқаларга ёқмаслигимиз ва бошқаларга зарар етказиш йўлидаги интилишимиз бўлмасин, балки бир-биримизга ёқишимиз ва ҳамкорлик қилишни истаганлигимиз бизларнинг яқинлашувимизни белгилайдиган асос бўлсин. **(Қарсаклар).**

Ҳозир мен Сизларнинг олдингизда гапириб турган пайтимда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ўзи барпо бўлганлигининг ўнйиллигини нишонламоқ учун Сан-Францискода махсус сессия ўтказмоқда. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти олижаноб характерга эга бўлган уставга асосланган ва тинч ҳамкорлик қилишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Жаҳон халқларининг бу халқаро ташкилотдан қилган умидлари тўла рўёбга чиқмади. Устав идеалларини рўёбга чиқаришга тўсқинлик қиладиган кўпгина воқиалар ҳам рўй берди. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ўз умрининг эндигина бошланаётган иккинчи ўн йилида бу умидларнинг рўёбга чиқишига астойдил умид қиламан. **(Давомли қарсаклар).**

Ба'зибир давлатлар Бирлашган Миллатлар Ташкилотига киритилмаса, бундай шароитда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти жаҳондаги ҳамма халқларнинг вакили бўлаолмайди. Айниқса биз шу нарсани кўпдан бери ҳис қилиб турибмизки, Улуғ Хитой Халқ Республикасини Бирлашган Миллатлар Ташкилоти танолмаётганлиги ғайритабиий ҳодиса ва Устав руҳига мос келмайдиган ҳодиса бўлибгина қолмасдан, шу блан бирга, тинчлик ишига ва халқаро проблемаларни ҳал қилиш ишига ёрдамлашиш йўлида хавф ҳамдир. **(Давомли қарсаклар).**

Узоқ Шарқ проблемаси ҳозирги куннинг ҳаётий энг муҳим проблемаларидан биридир, бироқ, бу проблемани ҳам Хитой Халқ Республикасининг яхши хоҳиши ва ҳамкорлиги бўлмасдан туриб ҳал қилиб бўлмайди. Биз Хитой Халқ Республикасининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотида ўзининг қонуний ўрнини олганлигини тез фурсатда кўришга муваффақ бўлурмиз деб **(гулдурос қарсаклар)** ва Узоқ Шарқ проблемасини ҳал этиш мақсадида қилинаётган ҳаракатлар тобора кўпроқ муваффақият қозонур, деб ишонаман.

Биз янги кашфиётлар ва тантаналар сари олға бораётган, ривожланиб борувчи яшовчан дун'ёда умр кечирмоқдамизки, бундай дун'ёда инсон тобора ошиб бораётган кучга эгадир.

Бу куч контроль остига олинади ва донишмандлик ҳамда сабр-матонат блан идора қилинади, ҳарқайси мамлакат ҳам умум бахт-саодати учун ўз ҳиссасини қўшади, деб умид қиламиз.

Совет Иттифоқининг буюк муваффақиятлари менда жуда катта таассурот қолдирди. Мен бу жуда катта мамлакат халқининг меҳнатсеварлиги ва ўз шароитини яхшилашга зўр куч блан интилиб, шу туфайли олға бораётганлиги орқасида бу мамлакатда қўлга киритилган ўзгаришларни ўз кўзим блан кўрдим. Мен музикага ва рақсларга қойил бўлдим, шунингдек мен ўзим кўрган мислсиз балетга ҳам қойил бўлдим. Бу улуғ мамлакатнинг болалари ва ёш авлоди тўғрисида давлат ва халқнинг жуда катта ғамхўрлик қилаётганлиги менда ғоят кучли таассурот қолдирди.

Мен Сиз Бош Министр жанобларига ва Сизнинг Ҳукуматингизга ва Сизнинг халқингизга кўрсатган дўстлигингиз ва олижаноблик блан қилган меҳмондўстлигингиз учун яна бир марта ташаккур билдираман. Ҳиндистон халқи Сизларга фаровонлик тилайди ва мамлакатларимизнинг бахт-саодати йўлида ва бутун инсоният манфаатлари учун биргаликда қилинадиган ишларнинг кўпгина соҳаларида Сизлар блан ҳамкорлик қилишга интилади. **(Гулдурос қарсаклар).**

Яшасин халқларимиз ўртасидаги ва жаҳоннинг бошқа мамлакатлари ўртасидаги инсоният бахт-саодати йўлида бўлаётган дўстлик ва ҳамкорлик! **(Гулдурос қарсаклар).**

* * *

СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганин нутқи қизғин овация блан кутиб олинади.

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. БУЛГАНИН нутқи

Ўртоқлар!

Ҳурматли Бош Министр! Дўстлар!

Ҳурматли меҳмонимиз Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри Неру жанобларига Ватанимиз тўғрисида самимий ва дўстона сўзлар айтганлиги учун Совет Ҳукумати номидан, Москва меҳнаткашларининг буерда тўпланган вакиллари номидан ва бутун совет халқи номидан, шунингдек шахсан ўз номимдан ташаккур изҳор қиламан. Биз, совет кишиларининг Неру жанобларидан шундай сўзларни эшитишимиз ёқимлидир. Неру жанобларини ҳинд халқининг миллий мустақиллик учун олиб борган курашининг отоқли раҳбарларидан бири деб, тинчлик иши учун мардона курашчи деб биламиз. **(Гулдурос қарсаклар).**

Совет кишилари Неру жанобларини улуғ ҳинд халқининг вакили ва элчиси деб билиб, уни ўз юртларида меҳр-муҳаббат, шодлик ва самимий дўстлик туйғулари блан кутиб олдилар.

Бизнинг мамлакатимиз блан Ҳиндистон ўртасида кўпдан буён дўстона муносабатлар мавжудир. Ҳиндистондаги тўртюз миллионли кўпмиллатли халқ ўзининг кўп асрли тарихида маданиятнинг сўнмас ёдгорликларини яратди. Бу халқнинг меҳнатсеварлиги ва таланти, озодлик ва миллий Мустақилликка астойдил интилиш, ҳамиша тинчликсеварлиги уни мамлакатимиз халқларининг самимий ҳурмати ва қизғин муҳаббатига сазовор қилди. **(Қарсаклар).**

Совет кишилари улуғ ҳинд халқининг ўз мамлакатида социалистик тарздаги жамият вужудга келтириш йўлидаги ҳаракатларини зўр мароқ ва хайрихоҳлик блан кузатиб бормоқдалар ва бу халқнинг экономикани ривожлантириш ва миллий индустрияни юксалтириш соҳасида эришган муваффақиятларини табрикламоқдалар.

Совет-Ҳиндистон муносабатлари ғоят мустаҳкам ва ишончли базага таянади. Бу муносабатлар бир-бирларининг территориал бутунлиги ва суверенитетини ҳурмат қилиш, ҳужум қилишмаслик, бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик, тенглик ва ўзаро манфаатдорлик, тотув яшаш принципларига асосланади.

Ташқи тинчликсеварлик сиёсатнинг ана шу принциплари Ҳиндистон ва Хитой Халқ Республикаси томонидан э'лон қилинган эди. Бу принципларга кейинчалик Бирма ва Югославия қўшилди. Сўнгра эса, Неру жаноблари буерда айтиб ўтганидек, мазкур принциплар Осиё ва Африкадаги 29 мамлакатнинг Бандунг конференциясида ма'қулланди ва бу принциплар халқаро тинчлик ҳамда ҳамкорликни мустаҳкамлаш тўғрисида мазкур конференцияда қабул қилинган декларацияга киритилди. Совет Ҳукумати ҳам бу принципларни ма'қуллайди ва мазкур принциплар тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш ишида барча халқларнинг умумий платформаси бўлиб қолсин, деб ҳисоблайди. **(Қарсаклар).**

Совет-Ҳиндистон муносабатлари улуғ Лениннинг турли ижтимоий-сиёсий системалардаги давлатларнинг тинч ва тотув яшаши ҳамда ҳамкорлик қилиши мумкин эканлиги тўғрисидаги та'лимотининг тўғри эканлигини яққол исбот этади.

Тинчликка ва барча мамлакатлар блан дўст бўлишга қат'ий интилиш, халқаро муносабатлардаги кескинликни юмшатиш учун кураш Совет Иттифоқи блан Ҳиндистонни айниқса яқинлаштиради. Тинч ижодий меҳнат блан банд бўлган халқларимиз урушни хоҳламайдилар. Бу халқларнинг ҳарбири ўз йўли блан янги, порлоқ ҳаёт сари бормоқда.

Тинчликни ва халқлар хавфсизлигини та'минлаш Совет Иттифоқи ташқи сиёсатининг ҳамиша асосий мақсади ва олий принципи бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Совет Ҳукумати кейинги вақтларда халқаро вазиятдаги кескинликни юмшатишга ва давлатлар ўртасидаги муносабатларда бўлган ишончсизликни йўқотишга қаратилган бирқанча янги тадбирлар кўрди. Австрия блан Давлат Шартномаси тузилганлиги, Совет Ҳукуматининг қурол-яроғларни камайтириш, атом қуролини тақиқлаш ва янги уруш хавфини йўқотиш масалалари юзасидан киритган таклифлари, СССР блан Югославия ўртасидаги муносабатларнинг нормал йўлга қўйилганлиги, СССР блан Германия Федерал Республикаси ўртасида дипломатия ва савдо муносабатларини ўрнатиш тўғрисидаги таклиф, Совет-Япония музокаралари ва шу сингарилар ана шундай тадбирлардандир.

Совет Ҳукумати тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқларининг 18 июльда Женевада очиладиган Кенгашида қатнашишга розилик билдирди. Бунда биз Кенгашнинг мақсади халқаро кескинликни камайтириш ва давлатлар ўртасидаги муносабатларда ишончни мустаҳкамлашдан иборат бўлади, деган фикрга асосланамиз. Биз шу мақсадга эришиш учун бутун кучимизни сарф қиламиз ва мазкур Кенгашнинг бошқа қатнашчилари ҳам шунга интиладилар деб ишонамиз. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Барча тинчликсевар халқлар, шу жумладан ҳинд халқи ҳам Совет Иттифоқининг тинчликни мустаҳкамлаш ишига қўшган ҳиссасини чин кўнгилларидан ма'қуллаб, қўллаб-қувватламоқдалар.

Совет халқи Ҳиндистоннинг кейинги вақтларда тинчлик ишига қўшган катта ҳиссасига ҳам юксак баҳо бермоқда.

Ҳиндистоннинг Совет Иттифоқи ва Хитой Халқ Республикаси блан биргаликда актив иштирок қилганлиги туфайли, Кореяда ярашн битими тузилди ва Ҳинди-Хитойдаги уруш ҳаракатларига хотима берилди.

Ҳиндистон Осиё ва Африка мамлакатларининг Бандунг конференциясини чақириш ташаббускорларидан бири бўлди. Бу конференция Осиё ва Африка халқларининг ўз ҳуқуқлари ва ўз мустақилликлари учун олиб бораётган курашига, умумий тинчликни мустаҳкамлаш ишига қўшилган муҳим ҳисса бўлди.

Совет Иттифоқи каби Ҳиндистон ҳам қурол-яроғларни ва қуролли кучларни камайтириш учун ва атом ҳамда водород қуролини тақиқлаш учун курашмоқда. Қурол-яроғларни камайтириш ва атом ҳамда водород қуролини тақиқлаш юзасидан Совет Ҳукумати томонидан тақдим этилган кенг ва радикал программани амалга оширишда Неру жаноблари ва Ҳиндистон Ҳукумати бизнинг иттифоқчимиз ва дўстимиз бўлишига ишонамиз. **(Гулдурос қарсаклар).**

Ҳиндистон ва Совет Иттифоқи хитой халқининг миллий манфаатларини э'тиборга олиб, Тайвань проблемасини муваффақиятли суратда ҳал этиш учун биргаликда зўр бериб ҳаракат қилмоқда.

Хитой Халқ Республикасига унинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги қонуний ўрнини бериш йўлида Ҳиндистон блан Совет Иттифоқининг биргаликда олиб бораётган кураши барча тинчликсевар халқларни жуда хурсанд қилмоқда. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон халқаро вазиятдаги кескинликни йўқотиш учун, тинчлик ва халқлар ўртасида ҳамкорлик учун актив кураш олиб бориш блан Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Уставида баён қилинган принципларга оғишмай амал қилмоқдалар.

Кеча Сан — Францискода Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ўнйиллигига бағишланган юбилей сессияси очилди. Ер юзининг ҳамма қисмида яшовчи кишилар юбилей сессияси тинчлик ва халқаро хавфсизликни та'минлашга қаратилган янги тадбирларга асос солади, деб зўр умид қилмоқдалар.

Мен бугун Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 10 йиллигига бағишланган юбилей сессиясини мамлакатимиз номидан табриклайман ва Совет Иттифоқи халқлари ҳамда Совет Ҳукумати дун'ёдаги халқларнинг ана шу органи умумий тинчлик ва хавфсизлик манфаатларини кўзлаб, БМТ Устави идеалларини амалга ошириш соҳасида бундан буён ҳам зўр ғайрат блан иш олиб боришини истаётганликларини изҳор қиламан. Бизнинг мамлакатимиз ва Ҳукуматимиз ана шу олижаноб мақсадларнинг амалга оширилишига ёрдам бериш учун бутун чорани кўради. **(Гулдурос қарсаклар).**

Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги ҳамкорлик халқаро муносабатлар соҳаси блан чекланиб қолмайди.

Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида гапирганда, ҳар икки мамлакат учун фойдали бўлган иқтисодий алоқаларнинг, шунингдек маданий алоқаларнинг системали суратда кенгайиб бораётганлигини та'кидлаб ўтмасдан бўлмайди. Бу алоқалар халқларимизни янада яқинлаштиришга ёрдам беради.

Ҳеч шубҳа йўқки, Неру жанобларининг Совет Иттифоқига қилган сафари, унинг совет халқи блан яқиндан алоқа боғлаганлиги ва Совет Иттифоқининг раҳбарлари блан шахсан алоқа ўрнатганлиги мамлакатларимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлашга хизмат қилади. Мен хурсандчилик блан шуни қайд қиламанки, ҳар икки томоннинг фикр олишуви халқаро кескинликни юмшатиш учун жуда муҳим аҳамиятга эга бўлган бирқанча масалаларда ҳамжиҳатлик ва фикр бирлиги борлигини кўрсатди. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Неру жаноблари Совет Иттифоқида бўлган вақтида совет халқи тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлашга астойдил интилаётганлигини кўриб ишониш имкониятига эга бўлди. Неру жаноблари мамлакатимиз халқларининг Ҳиндистон халқларига нисбатан муҳаббат ва дўстлик туйғулари чин ва самимий эканлигини кўриб ишониш имкониятига ҳам эга бўлди. **(Гулдурос қарсаклар).**

Бош Министр жаноблари, Сизга, Ҳиндистон Ҳукуматига, бутун ҳинд халқига совет халқи ва СССР Ҳукумати номидан табрикларимизни ва Ҳиндистонни юксалтириш ҳамда яшнатиш йўлида муваффақият қозонишни истаб билдирган тилакларимизни изҳор қиламан. **(Гулдурос, давомли қарсаклар. «Ура» хитоблари).**

Яшасин Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон халқларининг дўстлиги ва ҳамкорлиги!

Ҳар иккала мамлакат халқларининг бахт-саодати учун, умумий тинчлик ва хавфсизлик бахт-саодати учун Совет-Ҳиндистон дўстлиги ўссин ва мустаҳкамлансин! **(Ҳамма ўрнидан туради. Гулдурос, давомли қарсаклар. «Ура» хитоблари).**

* * *

М. А. Яснов Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги дўстликка бағишланган митингни ёпиқ деб э'лон қилади.

Митинг тамом бўлгандан кейин уч минг спортчи қизил ва тўқсариқ байроқчалар блан машқ қилиб «Дун'ёда тинчлик бўлсин!» деган сўзларни аҳиллик блан айтадилар, «Яшасин ҳинд ва совет халқларининг дўстлиги! Ура, Ура, Ура!» деб хитоб қиладилар. Пойга йўлига мотоциклчилар чиқиб келадилар. Олдинги машинага Ҳиндистон Республикасининг ва Совет Иттифоқининг давлат байроқлари, бошқа мотоциклларга «Тинчлик» деган сўз ёзилган қизил байроқлар тикилган. (ТАСС).

Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Жавоҳарлал Неруиинг Москвадан жўнаб кетиши

Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри, Ташқи Ишлар Министри Жавоҳарлал Неру Совет Иттифоқида ўнолти кун бўлганидан кейин, 23 июнь эрталаб Москвадан жўнаб кетди.

Жавоҳарлал Нерунинг Совет Иттифоқида бўлиши Совет Иттифоқи халқларини ўз мамлакатини демократик негизда ривожлантиришга ва умумий тинчликка интилаётган Ҳиндистон халқлари блан бирлаштирадиган самимий ҳурмат ва оташин дўстлик туйғуларини ёрқин намойиш қилиб кўрсатишга айланди.

Жавоҳарлал Неру Совет Иттифоқини саёҳат қилиб ўнуч минг километрга яқин масофани босиб ўтди. У Сталинград, Қрим, Грузия, Ашхобод, Ўзбекистон, Олмаота, Олтой ўлкаси, Магнитогорск, Свердловск, Ленинградга борди, давлат ва жамоат арбоблари блан, ишчилар, колхозчилар, олимлар, маданият ва сан'ат ходимлари блан учрашди. Ҳамма жойда совет кишилари Жавоҳарлал Неруни самимий кутиб олдилар, оташин муҳаббат ва дўстлик туйғуларини изҳор қилдилар.

23 июньда Москва аҳолиси Ж. Неруни ниҳоятда зўр самимият блан кузатиб қолди. Вақт жуда эрта бўлишига қарамай пойтахт кўчаларига йиғилган юз мингларча москвалилар Ҳиндистон Республикаси Бош Министрини унинг резиденциясидан то Марказий аэродромгача бутун йўл бўйи уни муҳаббат блан табрикладилар. Гулдасталарнинг сон-саноғи йўқ, ҳамманинг чеҳраси очиқ, «Ура» садоси янграр эди. Ж. Неру мамлакатимизда саёҳат қилиб юрган вақтида совет кишиларининг ҳинд халқига кўрсатган қизғин муҳаббат ва дўстлик туйғулари бу унутилмас кунда янада ёрқин ифодаланди. Москва корхоналарининг ишчилари ва хизматчилари, студентлар, ўқувчилар, Совет Армиясининг солдатлари ва офицерлари — пойтахт кўчаларида йиғилган кишиларнинг ҳаммаси Ҳиндистон Республикасининг халқига ва унинг отоқли давлат арбоби Жавоҳарлал Неруга табрик топширишга ва ўзларининг энг яхши тилакларини изҳор этишга интилдилар. Н. А. Булганин блан Ж. Неру ва уларнинг ҳамроҳлари машиналарда аэродром сари бораётганларида уларни кўчаларда гулдурос қарсаклар блан кутиб олдилар. Ж. Неру уни кузатиб қолган кишилар блан самимий хайрлашади.

...Марказий аэродром Ҳиндистон Республикаси ва Совет Иттифоқи давлат байроқлари блан безатилган.

Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрушчев, РСФСР Министрлар Советининг Раиси А. М. Пузанов, СССР Министрлари П. Я. Антропов, И. А. Бенедиктов, Г. К. Жуков, М. Д. Ковригина, И. Г. Кабанов, Н. А. Михайлов, П. И. Паршин, Д. Я. Райзер, Н. С. Рижев, А. Г. Шереметьев, Совет Иттифоқи маршали В. Д. Соколовский, Авиация Бош Маршали П. Ф. Жигарев, генерал-полковник И. А. Серов, СССР Министрларининг ўринбосарлари А. А. Громико, В. В. Кузнецов, В. А. Зорин, П. С. Кучумов, ТАСС мас'ул раҳбари Н. Г. Пальгунов, «Правда» газетасининг Бош редактори Д. Т. Шепилов, ВЦСПС Раисининг ўринбосари Л. Н. Соловьев, Москва Совети Ижроия комитетининг раиси М. А. Яснов, КПСС Москва шаҳар комитетининг секретарьлари Е. И. Афанасенко, И. Т. Марченко, Е. А. Фурцева, Москва шаҳри комендантининг ўринбосари полковник А. Т. Верешченко, СССР Министрлар Советининг, СССР Ташқи ишлар министрлигининг мас'ул ходимлари, Москва меҳнаткашларининг вакиллари, совет ва четэл журналистлари Жавоҳарлал Неруни кузатгани келдилар.

Аэродромда кузатиб қолувчилар орасида Ҳиндистон Республикаси Элчихонасининг ходимлари, Москвадаги Элчихона ва Миссияларнинг бошлиқлари бор эдилар.

Жавоҳарлал Неруни фахрий қоровул бошлиғи кутиб олади ва рапорт беради. Оркестр Ҳиндистон Республикаси ва Совет Иттифоқи Давлат гимнларини ижро этади. СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри Ж. Неру фахрий қоровул сафи олдидан ўтадилар.

Н. А. Булганин микрофон ёнига келади ва қуйидаги нутқни сўзлайди:

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. БУЛГАНИН нутқи

Бош Министр жаноблари!

Ўртоқлар!

Жаноблар!

Бугун меҳмонларимизни кузатиб қолар эканмиз, Ҳиндистон Бош Министри Неру жаноблари ва унинг ҳамроҳлари Совет Иттифоқига келганликлари бизни ниҳоятда мамнун қилганлигини яна бир марта изҳор қилишни истайман.

Неру жаноблари Совет Иттифоқи бўйлаб қисқа вақт давом этган саёҳати вақтида шубҳасиз совет кишиларининг улуғ ҳинд халқига бўлган муҳаббатини ҳамда самимий дўстлик ва яқинлик туйғуларини кўриб ишониш имкониятига эга бўлди. Шу блан бирга Неру жаноблари халқимиз блан, унинг манфаат ва мақсадлари блан, халқимизнинг тинч меҳнатининг натижалари, унинг саноати, қишлоқ хўжалиги ва унинг маданияти блан яқиндан танишиш имкониятига эга бўлди. Ҳиндистон Бош Министрининг мамлакатимиз блан ва унинг халқи блан танишуви мамлакатларимиз ўртасида энг яхши аҳиллик ўрнатилишига ёрдам беради, бу аҳиллик эса мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларнинг янада ривожланишининг гаровидир.

Шу блан бирга Неру жанобларининг Совет ҳукуматининг раҳбарлари блан шахсан учрашганлиги ва қилган суҳбатлари ҳам аҳиллик ўрнатилишига катта ёрдам берди. Бугун матбуотда э'лон қилинган биргаликда чиқарилган баёнот шу суҳбатларнинг якуни бўлди. Мен қат'ий ишонч билдираманки, бу Баёнот мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларнинг янада ривожланиши ва мустаҳкамланиши учун маҳкам асос бўлиб хизмат қилади. Бу муносабатлар социал системалари турлича бўлган икки давлат ўртасидаги ҳамкорликнинг яққол намунаси бўлиб, тинчликда тотув яшаш идеясини қандай тушуниш ва амалга ошириш кераклигини кўрсатучи намуна бўлиб хизмат қилиши мумкин.

Совет Иттифоқи Ҳукумати блан Ҳиндистон Бош Министри ўртасида бошланган шахсий алоқа бундан буён ҳам давом этади деб қувонч блан та'кидлаб ўтаман. Шу муносабат блан мен Совет ҳукумати номидан ва шахсан ўз номимдан Неру жанобларига унинг мени Ҳиндистонга боришга таклиф қилганлиги учун чин кўнглимдан ташаккур билдиришни истайман. Мен бу таклифни жон-дилим блан қабул қиламан ва бундан улуғ халқларимизнинг бахт-саодати учун фойдаланамаи.

Бош Министр жаноблари, Сизни узоқ йўлга кузатар эканмиз, Сизнинг ва ҳамроҳларингизнинг саёҳати муваффақиятли бўлишини ва ажойиб ватанингизга эсономон қайтишларингизни истайман.

Бош Министр жаноблари, Совет ҳукумати ва совет халқи номидан, шахсан менинг номимдан улуғ ҳинд халқига қизғин саломимизни ва энг яхши тилакларимизни топширишингизни сўрайман.

Хуш борингиз Бош Министр жаноблари!

Сафарингиз бахтли бўлсин, жаноблар!

Яшасин умумий тинчлик ва хавфсизлик манфаатларини кўзловчи Совет-Ҳиндистон дўстлиги!

* * *

Сўнгра Жавоҳарлал Неру нутқ сўзлади.

Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри Жавоҳарлал НЕРУ нутқи

Раис жаноблари! Дўстларим!

Бизнинг бу ерга келганимизга ўн олти кун бўлди, энди жўнаб кетмоқдамиз. Ба'зан шундай туюладики, худди эндигина келганга ўхшаймиз, ба'зан эса бу ерда жуда узоқ турганга ўхшаймиз, чунки биз шу ўнолти кун ичида жуда кўп нарсаларни кўрдик, кўп таассуротлар олдик, кўп ёқимли учрашувларда бўлдик.

Назаримда келган вақтимдагига қараганда ҳозир буердан ҳам бойиброқ, ҳам камбағалроқ бўлиб қайтаётганга ўхшайман. Менимча, бу ердан бойиброқ кетаётганимнинг сабаби шуки, бизнинг дўстлигимиз тўғрисида ва бизни самимият блан кутиб олганлигингиз тўғрисида жуда кўп ажойиб эсдаликлар хотирамда қолади. Бу ердан камбағалроқ бўлиб кетаётганлигимнинг сабаби шуки, мен ўз қалбимни шу ерда қолдириб кетаётирман. Аммо бу камбағаллашув эмас, чунки бу ҳам мени бирмунча бойитади.

Совет Иттифоқида ўнолти кун давомида олган таассуротларим тўғрисида гапириб беришим қийин иш. Бу жуда кўп вақтни олади. Буни фақат менгина эмас, балки Ҳиндистон халқи ҳам ҳечқачон унутмайди. Менга кўрсатилган муҳаббат ва меҳмондўстликларни доимо қадрлайман. Биз бир-биримизга қанчалик яқинлашганлигимизни бизга кўрсатиб берган дўстона учрашувлар мен учун энг ёқимли хотира бўлиб қолади. Ташаккуримни билдириш ва кўнглимдаги ҳамма туйғуларни ифодалаш учун сўз топаолмайман.

Сиз бизнинг томонимиздан имзоланган биргаликда чиқарган баёнотимиз тўғрисида гапирдингиз. Бу баёнот дўстлигимизнинг ва ўзаро муносабатларимизнинг символидир, бундан буёнги ҳамкорлигимизнинг гаровидир. Менинг фикримча, бу, албатта, бизнинг мамлакатларимиз учун фойдали бўлганидек, бошқа мамлакатлар учун ҳам, бутун дун'ёда тинчлик иши учун ҳам фойдали бўлади. Биз ҳамма мамлакатларнинг дўстона яшашларини, низо, ва душманлик бўлмаслигини хоҳлаймиз, биз ҳам Ҳиндистонда ана шунга интиламиз. Бизнинг бундай интилишларимиз ба'зан муваффақиятли чиқиши бизни қувонтиради.

Сизга яна бир марта ташаккур изҳор этишни истайман. Менинг хотирамда кўп нарса қолади. Аммо бугун эрталаб аэродромга келаётганимдаги манзара менинг хотирамда қоладиган сўнгги энг катта таассурот бўлади. Юз минглагча москвалилар мени табрикладилар. Уларнинг табассумлари, уларнинг қувноқ чеҳралари ва уларнинг кўзларидаги муҳаббат қалбимда доим сақланиб қолади. Халқингизга менинг ташаккуримни, муҳаббат изҳор қилган саломимни топширишингизни ўтинаман.

Хайр!

Ж. Неру «Хайр!» сўзини русча «До свидания!» деб айтади.

Ж. Неру аэродромда ҳозир бўлган министрлар ва жамоат арбоблари блан, дипломатия корпусининг а'золари блан, Москва меҳнаткашларининг вакиллари блан, КПСС Марказий Комитети Президиумининг а'золари блан хайрлашади.

Пионерлар Бош Министрга ва унинг ҳамроҳларита гулдасталар тақдим этадилар. Пионерлар ҳинди тилида «Ёмғир қўшиғи»ни айтадилар.

Жавоҳарлал Неру унинг қизи Индира Ганди, Ҳиндистон Республикаси Ташқи Ишлар Министрлигининг бош секретари Н. Р. Пиллаи, Ҳиндистон Республикаси Ташқи Ишлар Министрлиги Европа бўлимининг мудири А. Хусайн марш садолари остида самолётга чиқадилар. Жавоҳарлал Неру кузатиб қолувчилар блан самимий хайрлашади.

Соат 9 дан 38 минут ўтади. Самолёт ердан кўтарилади ва йўл олади.

СССР Ташқи Ишлар Министрлиги Протокол бўлимининг мудири Ф. Ф. Молочков ҳамда Ҳиндистон Республикасининг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси К. П. Ш. Менон Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри Ж. Неруни Варшавага қадар кузатиб борадилар. (ТАСС).

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Жавоҳарлал Неру блан суҳбат қилди

22 июньда СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Жавоҳарлал Неруни Кремльда қабул қилди. Қабул вақтида суҳбат бўлди. Суҳбатда Л. М. Каганович, А. И. Микоян ва Н. С. Хрушчев қатнашдилар.

Суҳбатда Ж. Неруга ҳамроҳ бўлиб келган кишилар: Ҳиндистон Республикаси Ташқи ишлар министрлигининг Бош Секретари Н. Р. Пиллаи, Ҳиндистон Республикаси Ташқи Ишлар Министрлиги Европа Бўлимининг Мудири А. Ҳусайн, Ҳиндистон Республикасининг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси К. П. Ш. Менон ва Ҳиндистон Республикасининг СССРдаги Элчихонасининг Биринчи секретари П. Н. Кауль ҳозир бўлдилар.

Совет томонидан суҳбат вақтида СССР Ташқи Ишлар Министрининг Биринчи ўринбосарлари А. А. Громико ва В. В. Кузнецов ҳозир бўлдилар.

Суҳбат самимийлик ва дўстлик вазиятида ўтди. (ТАСС).

СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганин ҳузурида Ҳиндистон Республикаси Бош Министри Жавоҳарлал Неру шарафига зиёфат

22 июньда СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганин Катта Кремль Саройида СССРда меҳмон бўлиб турган Ҳиндистон Республикаси Бош Министри, Ташқи Ишлар Министри Жавоҳарлал Неру шарафига зиёфат берди.

Зиёфатда Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри Жавоҳарлал Неру, унинг қизи Индира Ганди, Ҳиндистон Республикаси Ташқи Ишлар Министрлигининг Бош Секретари Н. Р. Пиллаи, Ҳиндистон Республикаси Ташқи Ишлар Министрлиги Европа бўлимининг мудири А. Хусайн ҳозир бўлдилар.

Зиёфатда Ҳиндистон Республикасининг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси К. П. Ш. Менон рафиқаси блан, Элчихонанинг биринчи секретари П. Н. Кауль, Элчихонанинг ҳарбий атташеси Д. Л. Нанавати ҳам ҳозир бўлдилар.

Совет томонидан зиёфатда К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрушчев, П. Н. Поспелов ва М. А. Суслов, СССР Министрлар Совети Раисининг Ўринбосарлари А. П. Завенягин, А. Н. Косигин, В. А. Кучеренко, П. П. Лобанов, В. А. Малишев, И. Ф. Тевосян, М. В. Хруничев, РСФСР Министрлар Советининг Раиси А. М. Пузанов, СССР Министрлари И. А. Бенедиктов, Г. К. Жуков, И. Г. Кабанов, М. Д. Ковригина, Н. А. Михайлов, Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти Бош Штабининг бошлиғи Совет Иттифоқи Маршали В. Д. Соколовский, ТАСС мас'ул раҳбари Н. Г. Пальгунов, «Правда» газетасининг Бош редактори Д. Т. Шепилов, генерал-полковник И. А. Серов, адмирал Н. Е. Басистий, СССР Ташқи Ишлар Министрининг биринчи ўринбосарлари А. А. Громико ва В. В. Кузнецов, Москва Совети Ижроия комитетининг раиси М. А. Яснов, СССР Ташқи Ишлар Министрлиги Протокол бўлимининг мудири Ф. Ф. Молочков, СССР Министрлар Советининг мас'ул ходими Н. П. Цигичко, СССР Ташқи Ишлар Министрлиги ва Ташқи Савдо Министрлигининг мас'ул ходимлари ҳозир бўлдилар.

Зиёфат вақтида нутқлар сўзланди.

Зиёфат жуда самимий вазиятда ўтди. (ТАСС).

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Сан-Францискодаги юбилей сессиясида 1955 йил 22 июньда

В. М. МОЛОТОВНИНГ ҚИЛГАН БАЁНОТИ

Хурматли раис!

Хурматли делегатлар!

Мен даставвал, ана шу ажойиб шаҳарда кўрсатган меҳмондўстлиги учун Сан-Франциско шаҳрининг мэри Робинсон жанобларига Совет Иттифоқи делегацияси номидан самимий ташаккур изҳор қилишни истайман.

Биз бугун Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ташкил этилган куннинг ўнйиллигини нишонламоқдамиз ва байрам қилмоқдамиз. Бу — муҳим тарихий кундир.

Шу кунларда ер юзининг ҳамма қисмидаги миллион-миллион кишилар бу ерда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти фаолиятининг ўтган даври ҳақида айтиладиган гапларни зўр э'тибор блан тинглайдилар.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти иккинчи жаҳон уруши йилларида тузилган эди. Европадаги кўп мамлакатларнинг территорияларида, Осиёнинг кенг территориясида, Атлантик ва Тинч океанларда уруш ҳаракатлари давом этган ва инсониятнинг кўп қисми ўз хоҳишига хилоф суратда, ўз миқ'ёслари ва оғир оқибатлари жиҳатидан ҳали мисли кўрилмаган урушнинг қатнашчиси бўлган даврда унинг асослари қурилган эди.

Ўша даврда Совет Иттифоқи, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия бошчилигида машҳур антигитлерчилар коалицияси вужудга келган эди. Бу коалиция фашист босқинчиларнинг ҳужумига дучор бўлган ва оғир кунларни бошидан кечирган халқларнинг озодлик йўлида фидокорлик блан олиб борган курашига илҳом берган эди.

Уруш давомида антигитлерчилар коалициясидаги мамлакатлар ўртасида яхши, дўстона муносабатлар вужудга келди. Фашизм асоратига тушиб қолиш хавфи бу мамлакатларни бир-бирига яқинлаштирди. Бу ҳол уларни уруш тамом бўлганидан кейин халқаро тинчлик ва хавфсизликни биргаликда қаттиқ туриб ҳимоя қилиш йўлида Бирлашган Миллатлар Ташкилотини тузиш учун ҳам бирлаштирди.

Бу Ташкилотнинг асослари «Умумий хавфсизлик масаласи юзасидан тўрт давлат Декларацияси»да баён қилинди. Бу Декларация 1943 йилнинг 30 октябрида Москвада Совет Иттифоқи, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия ва Хитой вакиллари томонидан имзоланди. Бу иш бу ерда, Сан-Францискода тугалланди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Устави Бирлашган миллатларнинг биринчи конференциясида батафсил ва пухта қараб чиқилганидан кейин, Устав 1945 йил 26 июньда Сан-Францискода имзоланди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Устави Бирлашган миллатлар халқлари «бизнинг замонамизда инсониятни икки марта мислсиз оғир кулфатга дучор қилган уруш офатларидан келгуси авлодни қутқазишга қат'ий қарор бердилар, деган сўзлар блан бошланади. «Келгуси авлодни уруш офатларидан қутқазиш» — Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг асосий ва олий вазифаси ана шундан иборат. Халқларнинг янги жаҳон уруши олдини олишдан ҳам муҳимроқ вазифаси йўқ. Бирлашган Миллатларнинг тинчликни, халқлар ўртасида дўстлик ва ҳамкорликни та'минлашдан ҳам буюкроқ иши йўқ.

Ҳаммамиз буни эсда тутишимиз ва Бирлашган Миллатлар Ташкилоти зиммасига юкланган вазифаларнинг ғоят катта аҳамиятга эга эканлигини англашимиз керак. Бу — бизнинг муқаддас бурчимиздир.

Аммо, биз фактлардан кўз юмолмаймиз.

Ҳозирги вақтда халқаро муносабатлар анча кескинлашганлигига, янги уруш пропагандаси бу кескинликни авж олдираётганлигига э'тибор қилмай бўлмайди. Бунга айниқса шунинг учун э'тибор қилмай бўлмайдики, ана шундай кескинликнинг бундан буён кучайиши тинчликни сақлашга хавф туғдиради, бу эса янги уруш хавфини вужудга келтиради.

Кейинги йилларда ба'зи мамлакатларда зўр бериб қуролланиш мисли кўрилмаган даражада кучайиб кетди. Бундай қуролланиш ҳарбий харажатларнинг жуда катта оғирлигини кенг омма зиммасига юклайди. Атом ва водород қуроли тобора кўпайиб тўпланмоқда. Бу ҳол ана шундай аҳволнинг хавфли оқибатларидан халқларни ҳаққоний суратда ташвишга солади.

Бошқа давлатларнинг территорияларида ҳарбий базалар қурилиши кенг миқ'ёсда олиб борилмоқда. Бундай базалар уларни қураётган мамлакатларнинг чегараларидан бирқанча минг километр нарида эканлиги мазкур базаларнинг сра ҳам мудофаа мақсадларида қурилмаётганлигини кўрсатади. Ўзларига яқин жойларда бундай ҳарбий базалар вужудга келтирилаётган давлатларнинг халқлари ва ўз территорияларида ана шундай базалар қурилаётган мамлакатларнинг халқлари бундан хотиржам бўлишлари мумкинми?

Европада, Осиёда ва ер юзининг бошқа қисмларида тобора янги ҳарбий блоклар ва иттифоқлар вужудга келтирилмоқда. Кейинги вақтларда Яқин ва Ўрта Шарқдаги кичик мамлакатлар халқларининг хоҳишига хилоф суратда бўлса ҳам, мазкур мамлакатларни ана шундай ҳарбий группировкаларга ҳарқандай йўллар блан тортишга интилмоқдалар. Бундай ҳарбий иттифоқлар очиқдан-очиқ муайян давлатларга қарши қаратилган. Бу эса, ана шу ҳарбий иттифоқларнинг агрессив империалистик характерда эканлигини кўрсатади. Гап шундай битимларни ҳам тузишгача бориб етдики, бундай битимларга мувофиқ, Ғарбий Германия ремилитаризация қилинади ва ҳарбий группировкаларга тортилади. Бундай ҳарбий группировкаларнинг агрессив йўл тутганлиги аёндир. Бундай блок ва иттифоқлар ўз навбатида бошқа томонда мудофаа иттифоқлари тузилишига ҳам муқаррар сабаб бўлади.

Агар муайян мамлакатларда янги уруш пропагандаси (бу пропаганда кейинги вақтларда атом урушига да'ват этишдан иборат хавфли пропагандага айланди) бундан буён ҳам мони'сиз давом эттириладиган бўлса, агар зўр бериб қуролланиш яна кучайтириладиган бўлса, шунингдек юқорида айтилган ҳарбий базалар (бундай базалар мудофаа манфаатлари учун эмас, балки бошқа мамлакатларга ҳужум қилиш мақсадларида барпо қилинмоқда) вужудга келтириладиган бўлса, агар бошқа давлатларга қарши қаратилган ҳарбий группировкалар ана шу мақсадда бундан буён ҳам тузиладиган бўлса, у ҳолда халқаро вазиятдаги кескинлик янада кучаяди. Бу йўлдан бориш — мукка кетиб, учинчи жаҳон уруши гирдобига ташланиш демакдир.

Бунда бутун дун'ё халқлари янги урушни хоҳламаётганликлари, улар ҳужум қилучи томонни, я'ни янги жаҳон уруши бошловчиларни қаттиқ қораланажаклари блан ҳисоблашмаслик мумкинми? Бутун дун'ё халқларининг янги урушга йўл қўймаслик ва империализм агрессив кучларининг янги жаҳон уруши бошлаш йўлидаги ҳарқандай уринишларига қарши охиригача курашишни кўзда тутган ва кучайиб бораётган ҳаракати шундан далолат бермайдими ахир? Ҳеч шубҳа йўқки, бундай вазиятда, шунингдек тинчликсевар мамлакатларнинг ўз-ўзларини ҳимоя қилишга албатта тегишинча тайёр турганлари бир шароитда, ҳужум қилган томон, янги уруш чиқаришда айбдор бўлган томон агрессор сифатида қат'иян қораланади ва бутун дун'ё халқлари назарида ма'навий ҳамда сиёсий жиҳатдан тамомила якканланиб қолади. У эса, ҳужум қилучи томоннинг муқаррар мағлубиятини олдиндан ҳал этиб қўяди.

Иккинчи томондан, ҳозирги кунда мустаҳкам тинчликка ва халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга олиб борадиган ва синаб кўрилган йўллар борлигини кўрсатучи кўп фактлар ҳаммага аёндир.

Ана шундай фактларнинг ба'зиларини эслатиб ўтиш зарур.

Тинчликсевар мамлакатларнинг ташаббуси туфайли Кореяда уруш тўхтатилганига икки йил бўлди. Кореяда тузилган ярash битими Корея масаласини тинч йўллар блан ҳал этиш имконини берди. Эндиликда Кореянинг миллий бирлигини корейс халқининг хоҳишига мувофиқ суратда қайтадан тиклаш ишида Жанубдаги ва Шимолдаги корейсларга ёрдам бериш керак.

Ўтган йили Жанва кенгашида Ҳинди-Хитойдаги урушга хотима берилди. Бу урушнинг тўхтатилишига асос қилиб олинган нарсалар, ана шу районлардаги халқларнинг миллий-озодлик интилишларига асосан жавоб беради. Осиё халқларининг бу битимни ма'қуллаганликлари Жанва битимининг аҳамиятини яққол кўрсатиб турибди. Европада ва бутун дун'ёда ҳам Жанва битимининг моҳияти тўғри тушунилди.

Қарийб бир ой муқаддам Австрия блан Давлат Шартномаси тузилди. Бунда Австрия ўз территориясида четэл ҳарбий базаларининг вужудга келтирилишига йўл қўймайди, ҳарбий группировкаларда қатнашмайди ва Швейцарияга ўхшаш бетараф мамлакат бўлиб қолади, деган битимга келинди. Бу соҳада Совет Иттифоқи кўрсатган ташаббусни бошқа манфаатдор давлатлар ва энг муҳими шуки, Австриянинг ўзи ҳам қўллаб-қувватлади. Бунинг натижасида музокаралар Европада муҳим халқаро масалалардан яна бирини ҳал этишга олиб келди.

СССР блан Югославия ўртасидаги муносабатларнинг тартибга солинганлиги кейинги вақтларда юз берган жуда катта воқиадир. СССР Ҳукумат делегацияси Белградда бўлган вақтида бу муносабатлар тартибга солинди. Совет-Югославия музокаралари натижасида муносабатларнинг яхшиланганлиги Совет Иттифоқи ва Югославия халқларининг самимий интилишлари ва туб манфаатларига муносибдир. Шу блан бирга, бу факт Европада сиёсий вазиятдаги кескинликни юмшатишга кўп жиҳатдан ёрдам беради ва умумий тинчликни мустаҳкамлаш манфаатларига жавоб беради.

Шу муносабат блан Белградда бўлиб ўтган музокараларнинг аҳамияти ва натижаларининг ма'носини бузиб кўрсатиш, унинг моҳиятини камситиш мақсадида ва Ғарбда тўқилаётган уйдирмаларнинг бебурд эканлигини кўрсатиб ўтмасдан бўлмайди. Шуни та'кидлаш керакки, СССР блан Югославия ўртасидаги дўстона муносабатларни яхшилаш ва ривожлантириш тўғрисида бир битимга келинганлиги (бу нарса биргаликда чиқарилган Декларацияда ўз ифодасини топди) қандайдир ўткинчи мулоҳазалар блан эмас, балки бундай муносабатларнинг СССР ва Югославия учун ҳам, халқаро вазиятдаги кескинликни юмшатиш ва давлатлар ўртасида зарур ишонч ўрнатиш учун ҳам катта аҳамиятга эга эканлигини англаш блан белгиланади.

Ҳиндистон Бош Министри Неру жанобларининг Совет Иттифоқига келганлиги факти айниқса зўр э'тиборга сазовордир. Бу визит Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги дўстона муносабатларни янада мустаҳкамлаш учун ва шу блан бирга халқаро кескинликни юмшатиш ва тинчликни мустаҳкамлаш учун катта аҳамиятга эгадир.

Мен ҳозиргина келтириб ўтган ва бошқа бирқанча фактлар халқаро муносабатларда кескинликни юмшатиш соҳасида Совет Иттифоқи ва бошқа тинчликсевар мамлакатлар томонидан ўтказилаётган сиёсат тобора янги ижобий натижалар бераётганлигини исбот қилади.

Совет ҳукуматининг Германия Федерал Республикаси блан дипломатия ва савдо муносабатлари ўрнатиш тўғрисидаги таклифи ва музокаралар олиб бориш учун канцлер Аденауэрнинг Москвага таклиф қилинганлиги ҳам худди шу мақсадларга жавоб беради. Бунга шубҳаланмаса ҳам бўлади. Бу ерда шуни ҳам эслатиб ўтиш керакки, Совет Иттифоқи блан Германия Демократик Республикаси ўртасида энг бошданоқ яхши муносабатлар ўрнатилди. Ана шу муносабатлар асосида сиёсий, иқтисодий ва маданий соҳалардаги ҳамкорлик муваффақиятли суратда ривожланиб бормоқда.

Совет Иттифоқи блан Япония ўртасидаги муносабатларни нормаллаштириш тўғрисида **Лондонда ҳам музокаралар бошланди.**

Июль ойининг иккинчи ярмида тўрт давлат ҳукуматлари — Совет Иттифоқи, Қўшма Штатлар, Буюк Британия ва Франция ҳукуматлари бошлиқларининг кенгаши бўлади. Агар бу кенгашнинг ҳамма қатнашчилари халқаро муносабатлардаги кескинликни юмшатишга, ҳал этилмаган проблемаларни ҳал этишга, тинчликни мустаҳкамлашга чинакам интиладиган бўлсалар, кенгаш катта аҳамиятга эга бўлади.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотига келганда шуни э'тироф қилиш керакки, бу ташкилот халқаро ҳаётда муайян даражада муҳим ўрин олди ва бу ташкилот фаолиятининг ижобий томонлари бор. Бу ерда тинчликни ва хавфсизликни сақлаш блан боғлиқ бўлган ба'зи халқаро проблемаларни қараб чиқилиши янги уруш хавфига қарши курашга ва халқаро вазиятдаги кескинликни юмшатишга жамоатчилик фикрини сафарбар қилиш имконини берди. Жумладан, атом қуролини тақиқлаш ва қурол-яроғларни камайтириш масалалари юзасидан 1946 йилда қабул қилинган қарорларнинг, шунингдек уруш пропагандасини тақиқлаш ҳақида 1947 йилда қабул қилинган қарорнинг муҳим аҳамиятга эга эканлигини та'кидлаб ўтиш керак. 1954 йилда Бош Ассамблея қуролсизланиш комиссиясининг вазифалари тўғрисидаги масала юзасидан якдил фикр изҳор қилганлиги ҳам ма'лум.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ишидаги ижобий томонларни та'кидлаш блан бирга, сра ҳам кўнгилдагидек бўлмаган мавжуд аҳволга тоқат қилиб туриш мумкин эмаслигини ҳам э'тироф этиш керак. Ҳарҳолда, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти халқаро воқиаларни пассив суратда рўйхатга олучи ташкилот бўлмаслиги ҳам, бу ташкилотдан ўзларининг тор мақсадлари учунгина фойдаланучи бирон группировканинг қуролига айланиб кетмаслиги ҳам керак.

Ирқ, жинс, тил ва дин тафовутларига қарамай, киши ҳуқуқларини ва ҳамманинг асосий эркинликларини амалга оширишга биринчи даражада аҳамият бериб, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти қуйидаги энг асосий принципларга, чунончи, халқларнинг тенгҳуқуқлиги ва ўз тақдирларини ўзлари белгилаш ҳуқуқи; халқаро ҳамкорлик ва бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик; халқаро жанжалларни тинч йўл блан ҳал этиш, халқаро ишларда куч ишлатиш хавфига йўл қўймаслик принципларига амал қилиб келмоқда. Барча Бирлашган миллатлар томонидан танилган бу принциплар тинчлик ва халқаро хавфсизлик учун, шунингдек халқаро ҳамкорликни ривожлантиришнинг яхши негизидир.

Буларнинг ҳаммаси турли социал-иқтисодий системадаги давлатларнинг тотув яшаш ва тинч ҳамкорлик қилиш принципи БМТ Уставида қат'ий суратда э'тироф этилганлигини кўрсатади. Шу нарса ҳам аёнки, бундай тотув яшашни давлатлар ўртасида ўзаро ишончни мустаҳкамлаш, «совуқ муносабатлар уруши»ни тўхтатиш, зўр бериб қуролланишни тўхтатиш ва халқаро миқ'ёсда иқтисодий ҳамкорликни кенг ривожлантириш вазифаларидан ажратиш мумкин эмас.

Бундан ташқари, тотув яшаш принципини э'тироф қилмай ва амалга оширмай туриб, халқаро масалаларни турли ижтимоий тузумдаги мамлакатлар блан биргаликда ҳал қилмай туриб, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бўлиши мумкин эмаслигига ҳечким шубҳа қилаолмайди. Бу принцип БМТнинг Хавфсизлик Кенгаши тўғрисидаги Устави қоидаларида ўзининг ёрқин ифодасини топди.

Шуни эслатиб ўтиш керакки, Хавфсизлик Кенгашида халқаро хавфсизликни та'минлашга доир муҳим масалаларни ҳал этиш вақтида беш буюк давлатнинг якдиллик блан ҳаракат қилиши кераклиги тўғрисида БМТ Уставига ёзилган қоида Америка Қўшма Штатлари ҳукуматининг ташаббуси блан қабул қилинган эди. Америка Қўшма Штатлари ҳукумати ўзига шараф келтирадиган бу таклифни 1944 йил 18 июльда СССР, АҚШ ва Англия вакилларининг Думбартон—Оксда ўтказилган кенгашига тақдим этган эди.

Аммо, тотув яшаш принципини ҳатто сўзда э'тироф қилган кишилар ҳам амалда ба'зан бу принципни қўпол равишда бузиш йўлига ўтадилар.

Буни Хитой мисолида кўриш мумкин.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотида Хитой Халқ Республикасининг ҳеч шубҳа қилиб бўлмайдиган ҳуқуқлари шу вақтгача тикланган эмас. Бундай ғайри табиий ҳолни ҳарқандай йўллар блан изоҳлашга уриниб кўрмасинлар, Хитой ҳуқуқларининг бу тахлитда бузилишига ҳақиқатда қандай ҳоллар сабаб эканлиги ҳаммага аёндир. Хитойда халқ-демократик революцияси ғалаба қилганлиги ва улуғ хитой халқи социализм қуриш йўлига ўтганлиги сабаблигина Хитой Халқ Республикасини БМТда ўзининг қонуний ўрнини эгаллаш ҳуқуқидан ҳали ҳам маҳрум этиб келмоқдалар. Бундай аҳволнинг адолатсизлиги ва қонунга хилоф эканлиги тамомила равшандир. Бундай ғайриқонуний ишларга ортиқ тоқат қилиш мумкин эмас, чунки бу ҳол Бирлашган Миллатлар Ташкилотига бўлган ишончга путур етказмай туриб Хитой Халқ Республикаси Бош Ассамблеяда ҳам, Хавфсизлик Кенгашида ҳам ўз вакилларига эга бўлиш учун дарҳол тўла имконият олиши керак. 600 миллион аҳолиси бўлган мамлакат тўғрисида гап бораётганлигини, ер юздаги ҳар тўрт кишининг бири хитой эканлигини унутиш нотўғри бўлар эди.

Узоқ Шарқда Тайвань ороли ва Хитойнинг қирғоқ яқинидаги ороллари районида юз берган хавфли аҳволга ҳам э'тиборсиз қараб бўлмайди. Тайвань, Пэнхуледао ороллари ва қирғоқ яқинидаги ороллар азалдан Хитой территорияси эканлиги ҳаммага ма'лум. Бирқанча халқаро битимларда ҳам бу нарса э'тироф қилинган. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хитой миллий территориясининг ажралмас бу қисми шу вақтгача Хитойга қайтариб берилмаганлигига тоқат қилиб турмаслиги керак ва ана шу муҳим проблемани тезликда ҳал этиш учун зарур чораларни кўриши лозим.

Яқинда Осиёдаги бирқанча мамлакатларнинг ташаббуси блан Бандунгда муҳим халқаро конференция ўтказилди. Бу конференцияда Осиё ва Африка давлатларидан 29 таси қатнашди. Конференцияда турли ижтимоий ва давлат тузумига мансуб давлатларнинг иштирок қилганлиги уларнинг келишиб иш кўришларига халақит бермади. Бандунг конференцияси ўз қарорларини якдиллик блан қабул қилди. Бу қарорлар тинчликни ва халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга, халқларнинг эркинлиги ва мустақиллигини та'минлашга қаратилгандир, мустамлакачиликка қарши курашни кучайтиришга қаратилгандир. Буларнинг ҳаммаси тинчликсевар барча давлатларнинг манфаатларига жавоб беради. Шу муносабат блан конференцияда Ҳиндистон, Индонезия ва шулар каби мамлакатларнинг қатнашганлиги муҳим ижобий аҳамиятга эга эканлигини та'кидлаб ўтмай бўлмайди. Бу конференцияда Хитой Халқ Республикасининг иштирок этганлиги қандай аҳамиятга эга эканлигини ҳамма билади.

Тинчликда тотув яшаш принципи Бандунг конференциясида яна кенг миқ'ёсда та'кидланди. Бундан мазкур конференциянинг қатнашчиларигина эмас, балки бошқа халқлар ва умуман тинчлик иши ҳам манфаат кўрди.

Равшанки, гап турли ижтимоий тузумдаги мамлакатларнинг тотув яшаши ва тинч ҳамкорлик қилиши принципини сўздагина э'тироф қилишда эмас. Ҳозирги вақтда бу принципни ошкора суратда инкор қилишга деярлик ҳечким журъат этаолмайди. Ҳозирги вақтда уруш олови ёқучилар шараф ва ҳурматга эга эмас!

Ҳозирги кунда бизларнинг ҳаммамизни у ёки бу принципни анчайин э'тироф этиш ёки э'лон қилиш эмас, балки халқаро тинчлик ва хавфсизликни сақлаш ҳамда мустаҳкамлаш ишига хизмат қиладиган конкрет ҳаракатлар қизиқтиради.

Шу муносабат блан Совет Иттифоқининг Европада коллектив хавфсизлик системасини ўрнатиш тўғрисидаги машҳур таклифи муҳим эканлигини та'кидлаб ўтиш зарур. Совет Иттифоқининг шу ҳақдаги проекти Америка Қўшма Штатларининг иштирокида Европадаги барча давлатларнинг, улардаги ижтимоий тузумнинг қандай бўлишидан қат'ий назар, тинчлиги ва хавфсизлигини та'минлашни кўзда тутади. Мазкур проект кейинги йилларда вужудга келтирилган биқиқ ҳарбий группировкалардан тамомила фарқ қилганлиги шундан кўриниб турибди. Ҳарбий группировкаларнинг вужудга келтирилиши БМТ Уставининг асосий қоидаларига хилоф бўлиб, халқаро кескинликни янада кучайтиришга олиб боради.

Совет ҳукуматининг ана шу таклифи бир-бирига қарама-қарши бўлган ҳарбий блокларни вужудга келтириш ўрнига, коллектив хавфсизликни вужудга келтиришга қаратилган Совет Иттифоқининг тинчликсеварлик ташқи сиёсатининг моҳиятини ифода этади.

Совет ҳукуматининг қурол-яроғларни камайтириш, атом қуролини тақиқлаш ва янги уруш хавфини йўқотиш масалалари юзасидан 10 майда Лондонда қуролсизланиш комиссиясига тақдим этган таклифини ҳам шу нуқтаи назардан қараш керак.

Ма'лумки, кейинги вақтларда тинчликсевар халқларнинг зўр бериб қилган ҳаракати натижасида Кореяда ва Ҳинди-Хитойда қонли урушни тўхтатишга муваффақ бўлинди. Бу эса, халқаро миқ'ёсдаги бошқа жанжалли масалаларни ҳал этиш имконини берадиган шароитни вужудга келтиришга анча ёрдам берди. Лекин шуни ҳам унутмаслик керакки, Европа ва Осиёнинг ба'зи районларида халқларни жиддий ташвишга солаётган вазият ҳануз йўқотилган эмас. Давлатлар ўртасида зарур ишончнинг йўқлиги ҳал этилмаган халқаро масалаларни ҳал этишга халақит бераётган асосий ғовдир. Бу гап, даставвал, тинчлик ва халқаро хавфсизликни сақлаш учун асосий жавобгарликни ўз зиммасига олган буюк давлатлар ўртасидаги ўзаро муносабатларга тааллуқлидир.

Кейинги йилларда дун'ё «совуқ муносабатлар уруши» ҳолатида турибди, давлатларнинг ҳарбий тайёргарлиги эса халқларнинг елкасига тобора оғир юк бўлиб тушмоқда. Давлатлар ўртасида «совуқ муносабатлар уруши» ҳолатининг тўхтатилишигина халқаро кескинликни юмшатишга, халқаро муносабатларда зарур ишонч вужудга келтиришга, янги уруш хавфини йўқотишга, халқларнинг тинч ва осойишта яшаши учун шароит яратишга ёрдам берган бўлар эди. Шундай қилганда қуролсизланишнинг кенг программасини амалга ошириш ва бу программанинг бажарилиши юзасидан тегишли халқаро контроль ўрнатиш имконияти ҳам пайдо бўлар эди.

Буларнинг ҳаммаси сўздан ишга ўтиш, давлатлар ўртасида зарур ишончни тиклашга олиб келадиган чораларни амалга оширишга ўтиш кераклигини кўрсатади.

Бу ерда даставвал қуйидагиларга эришмоқ керак: Бош Ассамблеянинг барча мамлакатларда уруш пропагандасини тўхтатиш ҳақидаги ма'лум қарорини бажариш; бошқаларнинг территорияларидаги ҳарбий базаларни тугатиш тўғрисида буюк давлатлар ўртасида бир қарорга келиш, атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасидаги ишларни кучайтириб юбориш ва оз тараққий этган мамлакатларга ишлабчиқариш ва илмий-техника соҳасида кенг ёрдам бериш; СССР, АҚШ, Англия ва Франция қўшинларини Германия территориясидан олиб чиқиб кетиш тўғрисида уларнинг ўзаро келишиб қарор чиқариши (вақтинча қолдириладиган кичик контингентлар бундан мустаснодир), ва Германиянинг ҳар икки қисмида маҳаллий полиция кучларининг ғоят чекланган контингентларини белгилаш; Узоқ Шарқда ҳал этилмаган масалаларни суверенитет ва территориал бутунлик принципларига мувофиқ ҳал этиш; кенг иқтисодий ҳамкорлик ва халқаро савдо-сотиқнинг ривожланишига халақит берадиган ҳарқандай камситишларни йўқотиш; бир-бирларига кўпроқ делегациялар юбориш ва туризмни ривожлантириш йўли блан халқаро маданий алоқаларни кенгайтириш лозим.

Биз кечиктириб бўлмайдиган ана шу муҳим вазифаларни ҳал этишда олға қадам қўйиш блан давлатлар ўртасида бирбирига ишонч муҳитининг вужудга келтирилишини кўп жиҳатдан енгиллаштирамиз. Бунинг натижасида, қурол-яроғларни ёппасига камайтириш ва атом қуролини тамомила тақиқлаш программасини амалга ошириш ҳамда бу қарорларнинг бажарилишини халқаро миқ'ёсда ҳақиқатан ҳам контроль қилиб туриш учун шароит вужудга келтирилади.

Совет ҳукуматининг бу программада баён қилинган таклифи тегишли тадбирларни икки этапда секин-аста амалга оширишни кўзда тутади: биринчи этап — 1956 йил мобайнида амалга оширилиши лозим бўлган тадбирлар; иккинчи этап — 1957 йил мобайнида амалга оширилиши лозим бўлган тадбирлар.

Бу таклифларнинг моҳияти қуйидагилардан яққол кўриниб турибди.

Даставвал, оддий қурол-яроғлар тўғрисида.

АҚШ, Англия, Франция ва Канаданинг одатдаги қурол-яроғларни камайтириш ҳақидаги барча таклифлари 10 майдаги совет проектига ҳеч ўзгаришсиз киритилди. Бунинг ма'носи шуки, беш буюк давлат ўзларининг қуролли кучлари сонини икки йил мобайнида қуйидаги миқдорлардан ошмайдиган даражада камайтиришлари керак:

АҚШ	1.000.000	кишидан	1.500.000	кишигача.
СССР	1.000.000	кишидан	1.500.000	кишигача.
Хитой	1.000.000	кишидан	1.500.000	кишигача.
Англия	—		650.000	кишигача.
Франция	—		650.000	кишигача.

Совет Иттифоқи бундан ташқари, қурол-яроғларни ёппасига камайтириш ва атом қуролини тақиқлаш юзасидан 1956 йилнинг биринчи ярмидан кечикмай Жаҳон конференцияси чақиришни таклиф этади. Бошқа давлатлар қуролли кучларининг миқдорини Хавфсизлик Кенгашидаги доимий беш а'зоникига нисбатан анча камроқ қилиб белгилаш таклиф этилади.

Одатдаги қурол-яроғларга нисбатан белгиланган бу миқдорларни ғарб давлатлари таклиф этган миқдорларда белгилаш таклиф этилади. Модомики шундай экан, Совет Иттифоқи, Хитой ва бошқа мамлакатлар ўзларининг оддий қурол-яроғлари соҳасида бошқа мамлакатларга нисбатан қандайдир алоҳида устунликка эга бўлдилар, деб гапиришга ўрин қолмайди. Бундай э'тирозлар чиппакка чиқади.

Эндиликда гап Америка Қўшма Штатлари ва ғарбдаги бошқа мамлакатларда қолган. СССР одатдаги қурол-яроғлар масаласида уларнинг таклифини тўла қабул қилганлиги сабабли эндиликда ғарб мамлакатларининг атом қуроли тўғрисидаги масалани ҳал этишни кечиктиришларига ҳечқандай асос йўқ ва улар совет проектида таклиф қилинганидек, атом ва водород қуролини қўлланишдан воз кечишга ва бу қуролни тамомила тақиқлашга рози бўлишлари керак. **(Қарсаклар).**

Ҳар икки томоннинг шундай қадам қўйиши — халқаро муносабатлардаги кескинликни юмшатишга амалий иш блан ёрдам бериш, умумий тинчликни мустаҳкамлашга амалий иш блан ёрдам бериш демакдир.

Совет ҳукумати атом қуроли масаласида ҳам ғарб мамлакатларининг фикрига қаршилик билдирмади.

Совет ҳукумати уларнинг атом қуроли тамомила тақиқланганига қадар давлатлар бу қуролдан агрессияга қарши мудофаа мақсадларида фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлсинлар, деган таклифига ҳам рози бўлди. Аммо, айрим истисно ҳолларгагина Хавфсизлик Кенгашининг шу тўғридаги муайян қарори бўлганида бунга йўл қўйилади. Шу блан бирга, Совет ҳукумати давлатлар ядро қуролини қўлланмаслик мажбуриятини тантанали суратда ўз зиммаларига олишлари ва бу қуролни ўзлари учун тақиқланган деб ҳисоблашлари зарур деб ҳисоблайди. Агар атом қуролига эга бўлган бошқа мамлакатлар ҳам бундай мажбуриятни олсалар, Совет Иттифоқи ҳам бу мажбуриятни ўз зиммасига олишга тайёр эканлигини билдиради. Шундай қилиб бунда ҳам ана шу ишнинг ҳал бўлиши — Совет Иттифоқига эмас, балки бошқа мамлакатларга боғлиқдир.

Совет ҳукуматининг 10 майдаги таклифида қурол-яроғларни ёппасига камайтириш ва атом ҳамда водород қуролини тақиқлаш тўғрисида янги таклифлар бўлиши блан бирга, тегишли қарорларнинг амалга оширилиши юзасидан халқаро миқ'ёсда самарали контроль ўрнатишнинг конкрет тадбирлари ҳам белгилаб берилган.

Бизнинг таклифимизга мувофиқ, тегишли барча давлатларнинг территорияларидаги йирик портларда, темир йўл узельларида, автомагистральларда, аэродромларда ўзаро келишув асосларида контроль постлари белгиланиши шунга хизмат қилмоғи керак. Бу контроль постлари халқаро контроль органи томонидан белгиланиши лозим ва улар бир давлатнинг бошқа давлатга ҳужум қилишига йўл қўймаслик мақсадида, қуруқликдаги ҳарбий кучларнинг, шунингдек ҳарбий-ҳаво ва ҳарбий-денгиз кучларининг хавфли суратда концентрация қилинмаслигини кузатиб туриши керак. Бунга қўшимча равишда халқаро контроль органи доимий асосда тузиладиган инспекцияга эга бўлиши керак. Бу инспекция тегишли конвенцияни имзолаган барча мамлакатларда ўз инспекторлари штатига эга бўлиши керак. Бу инспекторлар ўзлари контроль қиладиган барча об'ектларга истаган вақтда мони'сиз кираолсинлар.

Совет Иттифоқининг қурол-яроғларни камайтириш, атом қуролини тақиқлаш ва янги уруш хавфини йўқотиш масалалари юзасидан асосий таклифлари ана шундай. Ўз-ўзидан ма'лумки, ана шу масалаларнинг ҳам ҳаммасини муҳокама қилишда Хитой Халқ Республикаси ҳам иштирок қилиши лозим. **(Қарсаклар).**

Совет ҳукумати ана шу масалаларнинг ҳаммаси юзасидан бошқа ҳукуматларнинг ҳам яқин орада ўз фикрларини айтишларини кутиб турибди.

Биз бу ерда, Сан-Францискода америка халқи орасида турибмиз. Мен ўз мамлакатимнинг вакили сифатида совет халқининг америка халқига нисбатан самимий туйғуларини махсус равишда изҳор қилиб ўтишни истайман. **(Қарсаклар).**

Тинчлик ва хавфсизликнинг барқарор, мустаҳкам бўлиб қолиши ва бу блан бутун дун'ёда ишонч ва осойишталикнинг узоқ йиллар мобайнида та'минланиши Совет Иттифоқи ва Америка Қўшма Штатларининг халқларига кўп жиҳатдан боғлиқдир, деган гапга ҳамма қўшилади, албатта. **(Қарсаклар).** Совет халқи худди шу нарсани истайди ва у, америка халқининг ҳам шунга интилаётганлигига ишонади. **(Қарсаклар).**

Ҳукуматлар ўртасидаги мавжуд ихтилофларни бартараф қилиш мумкин, давлатлар ўртасида рўй берган ишончсизликни йўқотиш мумкин ва лозим, лекин бунинг учун совет кишилари ҳам, америкалилар ҳам бу ишнинг қийинчиликларини камайтириб кўрсатмай, тинчликни ва ўзларининг миллий манфаатларини Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг принципларига мувофиқ суратда қаттиқ туриб ҳимоя қилишга интилиб, ана шу ишга киришмоқлари лозим.

Биз Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг иккинчи ўн йиллигига қадам қўймоқдамиз. Ҳозирги кунда бу ташкилотнинг асосий вазифалари ҳарқачонгидан кўра тинчликни та'минлашдан, янги урушнинг олдини олишдан иборат. Халқларнинг тинч ва осойишта яшашини та'минлаш — Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг юксак ва олижаноб вазифасидир.

БМТнинг ўтган даврдаги фаолиятини, айниқса унинг кескин халқаро конфликтларга нисбатан қилган ишларини танқид қилиш ҳарқанча ҳаққоний бўлса ҳам, бизда тинчлик ва халқаро хавфсизлик иши манфаатлари учун бу ташкилотнинг яшаши ва бундан буён ишлаши муҳим эканлигини камситишга асос йўқ. Агар бизларнинг ҳаммамиз, ана шу энг мас'улиятли халқаро ташкилотнинг а'золари Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг фаолияти унинг улуғ мақсад ва принципларига мумкин қадар кўпроқ жавоб бериши учун ҳаракат қиладиган бўлсак, бу ташкилот анча яхшироқ, активроқ ва самаралироқ ишлаши мумкин ва лозим.

Шуни э'тироф қилиш керакки, биринчи ўнйиллик тажрибаси Бирлашган Миллатлар Ташкилоти асосланган халқаро принципларнинг ҳаққоний ва прогрессив принциплар эканлигини тамомила тасдиқлади. Бу принциплар БМТнинг бундан кейинги фаолиятининг ҳам мустаҳкам негизи бўлиши лозим.

Бу принциплар кўпгина халқаро актларда, шу жумладан, БМТ блан бевосита боғланмаган актларда бирор тарзда ўз ифодасини топаётганлиги ҳам бечиз эмас. Масалан, ўтган йили Ҳиндистон Республикаси блан Хитой Халқ Республикасининг биргаликда чиқарган Декларациясига асос қилиб олинган ма'лум беш принцип тўғрисида шу гапларни айтиш мумкин. Осиё ва Африка мамлакатлари конференцияси Декларациясининг ўн принципи тўғрисида, шунингдек бошқа бирқанча халқаро актлар тўғрисида ҳам шу гапларни айтиш мумкин.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти олдига яна янги вазифалар қўйилмоқда.

Масалан, халқаро савдо-сотиқни ривожлантиришга ёрдам бериш учун жаҳон иқтисодий конференциясини чақириш масаласини қўйиш пайти келди. БМТ а'золарининг ва БМТда а'зо бўлмаган мамлакатларнинг иштироки блан бундай конференцияни чақириш Бирлашган Миллатлар Ташкилоти қаби шундай обрўли халқаро марказнинггина қўлидан келиши мумкин.

Буларнинг ҳаммаси мазкур халқаро ташкилотнинг ишини у бажараётган амалий тадбирларни кўп жиҳатдан яхшилаш зарурлигини кўрсатади. Шу йиллар ичида тўпланган тажриба бунга ёрдам беради, албатта. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бутун фаолияти унинг юксак мақсадлари ва принципларига тамомила мувофиқ бўлиши учун мазкур ташкилотнинг ишларини янада юксак даражага кўтариш зарур деб тобора равшан тушунилаётганлиги бу жиҳатдан янада катта аҳамиятга эгадир.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тинчликни мустаҳкамлаш йўлидаги курашда катта роль ўйнайолади ва ўйнаши керак. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти халқаро муносабатлардаги мавжуд кескинликка хотима бериш ва давлатлар ўртасида зарур ишонч ўрнатилишига ёрдам бериш учун бутун чорани кўриши керак. Бу эса, тинчликка, осойишта ва тинч ҳаёт кечириш учун керакли шароит бўлишини та'минлашга интилаётган халқларнинг орзу-умидларига жавоб берган бўлар эди.

Биз иккинчи ўнйилликка қадам қўймоқдамиз. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг халқлар истиқболи учун, тинчлик учун ва бутун инсониятнинг фаровонлиги учун мас'улияти ҳечқачон ҳозиргидек катта жавобгар бўлмаган эди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бутун ишлари ана шу юксак мас'улиятни англаш руҳи блан суғорилмоғи керак.

Совет Иттифоқи социалистик давлатимизнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотида тутган ўрни қандай аҳамиятга эга эканлигини жуда яхши билади.

Совет Иттифоқи Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бутун фаолиятида уни қўллаб-қувватлаш учун, барқарор тинчлик ва халқаро хавфсизлик бўлишини та'минлаш учун қўлидан келган бутун чорани кўради. **(Қарсаклар).**

БМТнинг Сан-Францискодаги юбилей сессиясида

САН-ФРАНЦИСКО, 22 июнь. (ТАСС). БМТ юбилей сессиясининг 21 июньдаги эрталабки мажлисида Бельгия, Англия, Бразилия, Сурия, Дания, Чили ва Либерия делегатлари нутқ сўзладилар. Бельгия ташқи ишлар министри, БМТ Бош Ассамблеяси биринчи сессиясининг собиқ раиси Спаак делегатларни давлатларнинг тотув яшашлари принципларини амалга оширишга чақирди. Спаак «халқаро муносабатларнинг яхшиланиши»ни табриклади ва тўрт буюк давлат бошлиқларининг яқинда ўтказиладиган музокаралари халқаро вазиятдаги кескинликни янада юмшатишга ёрдам бериши керак, деди. Бельгия ташқи ишлар министри зўр бериб қуролланишдан ташвишланаётганлигини айтди ва барча давлатларни «контроль қилиб туриладиган ёппасига қуролсизланиш» сиёсатига амал қилишга чақирди. Бу сиёсат, — деди Спаак, — «тинчликни таъмин этадиган бирдан-бир сиёсатдир». Спаак яна бундай деди: «Тотув яшаш мумкин, деб гапиришнинг ўзигина кифоя эмас. Биз буни ҳақиқатга айлантиришга ҳаракат қилмоғимиз керак». Спаак халқларнинг тинчликка интилаётганликларини таъкидлади ва БМТ аъзоларини бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш йўлида иш олиб боришга чақирди. Спаак БМТ Уставининг принципларига қаттиқ риоя қилгандагина буни амалга ошириш мумкин, деди.

Шундан кейин Англия делегациясининг бошлиғи, ташқи ишлар министри Макмиллан сўзга чиқиб, «икки лагерь»га мансуб бўлган давлатларнинг БМТда аъзо бўлиши БМТнинг «коллектив хавфсизлик»ни таъминлашига имкон бермади, деб даъво қилди. Макмиллан Шимолий Атлантик иттифоқи, СЕАТО ва шунга ўхшаш агрессив группировкаларнинг вужудга келтирилишини оқлашга уринди. Англия делегати айтдики, БМТ давлатлар ўртасида фикр олишиш ва келишиб қарор қабул қилиш учун имконият туғдиради. Кейинги вақтларгача, деди у, шарқ блан ғарб ўртасидаги муносабатларда бўлган кескинликниҳоятда йўқдек бўлиб кўринган эди. Аммо, яқинда халқаро муносабатлар бирмунча яхшиланди. Шу блан бирга, Макмиллан буюк давлатлар ўртасида яқиндан ҳамкорлик бўлиши мумкин эканлигига шубҳаланганлигини айтди. Англия, деди Макмиллан сўзининг охирида, халқаро ҳамкорлик воситаси бўлган БМТни мустаҳкамлаш ишига ўз ҳиссасини қўшади.

Бразилия делегациясининг бошлиғи Сиро де Фрейтас Валле ўз нутқида БМТ ўзи ташкил этилганидан буён ўтган 10 йил мобайнида бирмунча фойдали иш қилганлигини таъкидлади. У бундай деди: атом асрида урушдан ташқи сиёсат қуроли сифатида фойдаланмаслик керак. Барча мамлакатларнинг давлат арбоблари, буни исташлари ёки истамасликларидан қатъий назар ўз ораларидаги зиддиятларни музокаралар олиб бориш йўли блан ҳал этишлари лозим.

Сурия делегациясининг бошлиғи, Сурия ташқи ишлар министри Азим Осиё ва Африка мамлакатларида озодлик ҳаракати кучайиб бораётганлигини уқтириб ўтди. Кейинги ўн йил мобайнида, деди у Осиё ва Африканинг 700 миллиондан ортиқ аҳолиси мустақилликка эришди. «Бундан 10 йил муқаддам Осиё ва Африка халқларининг садоси эшитилмас эди... Аммо кейинги вақтларда бу садо Бандунгдан аниқ ва кучли садо бўлиб эшитилди». Азим сўзини давом эттириб бундай деди: Бандунг конференцияси тинчликни мустаҳкамлаш ишига қўшилган ижобий ҳисса бўлди. «Миллий-озодлик ҳаракати тўлқини енгилмас кучдир. Бу тўлқин Шимолий Африканинг араблар яшайдиган жойларида— соҳил бўйларида мавж уриб кўтарилмоқда. Неча юз миллионлаб кишилар жуда катта ички қийинчиликларга қарши ва ташқаридан бўлган аралашувга қарши курашда қурбонлар бериб, пешона тери ва қон тўкиб озодликка эришдилар. Бу халқлар ажнабийлар ҳукмронлигини халқаро ҳамкорлик блан алмоштирдилар. Озодлик ҳаракатининг кучайиб бораётганлиги ғоят кучли воқиъ'лик бўлиб қолди. Бу эса, замонамизнинг алоҳида хусусиятидир. Барча халқлар бу блан ҳисоблашишлари керак».

Юбилей сессиясининг раиси Ван Клеффенс Сурия вакилининг сўзини тўхтатишга уриниб кўрди. Аммо Азим сессия делегатларининг қўллаб-қувватлаши блан ўз сўзини давом эттирди. Азим ўз сўзининг охирида тўрт давлат ҳукуматлари бошлиқларининг яқинда ўтказиладиган кенгаши совуқ муносабатлар урушига хотима беради ва бутун дунё халқларининг ишончини оқлайди деб умид билдирди.

Дания делегациясининг бошлиғи, Дания ташқи ишлар министри Хансен Бирлашган Миллатлар Ташкилотини қуролсизланиш проблемасини, атом энергиясидан тинч мақсадлар учун фойдаланиш ва оз тараққий этган мамлакатларга техника ёрдами кўрсатиш проблемаларини тезликда ҳал этишга чақирди.

Чили ташқи ишлар министри Ольсен, халқлар тинчликни истайдилар, деди ва ижтимоий тузумлари турлича бўлган давлатларнинг тотув яшаши учун керакли асос топилади деб ишонч билдирди.

БМТ юбилей сессиясининг 21 июнь кундузги мажлисида Исроил, Покистон, Янги Зеландия, Дания, Греция, Колумбия, Панама ва Исландия вакиллари сўзладилар. Улар Бирлашган Миллатлар Ташкилотини мустаҳкамлашга ва халқаро вазиятдаги кескинликни юмшатиш йўлида янада зўр бериб ишлашга чақирдилар. Исландия вакили Торс сессия кундузги мажлисининг охирида нутқ сўзлаб айтдики, кейинги ойларда халқаро вазият анча яхшиланди. Барча мамлакатларнинг халқлари, деди у, тинчликка интилмоқдалар. Бу халқлар олдида икки йўл бор: биринчи йўл — муқаррар суратда урушга ва вайронагарчиликка олиб борадиган ихтилоф ва низоълар йўли. Иккинчи йўл — тотув яшаш ва барча мамлакатлар ўртасида ҳамкорлик ўрнатиш йўлидир.

22 июньда сессия ўз ишларини давом эттиради.

САН-ФРАНЦИСКО, 22 июнь. **(ТАСС махсус мухбири)**. БМТдаги журналистлар доираларидан маълум бўлишича, БМТнинг юбилей сессиясида қатнашучи бирқанча делегациялар сессиянинг охирида БМТ мақсадлари ва принциплари руҳида тинчлик ҳақида қисқача декларация қабул қилиш мақбул эканлигини айтганлар. Бундай декларация тинчлик, ҳамкорлик ва дўстлик тўғрисида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг аъзоси бўлган барча давлатлар учун мақбул бўлган баъзи умумий қоидаларни ўз ичига олиши мумкин.

Совет делегацияси бундай декларация чиқарилишига ижобий қараганлигини дарҳол билдирди. Бу декларацияда юбилей сессиясида қатнашган делегацияларнинг нутқларига якун ясалур эди.

Маълум бўлишича, 19 июньда БМТнинг бош секретари мазкур декларацияни қабул қилиш идеясига ижобий қараганлигини билдирган ва бу масалада ёрдам беришга ваъда қилган. Юбилей сессиясининг раиси Ван Клеффенс ҳам бу идеяни умуман маъқуллаган. Шу блан бирга у, юбилей сессиясида декларация қабул қилишда расмий жиҳатдан баъзи қийинчиликлар бўлса ҳам, бундай қийинчиликлар иккинчи даражали характерга эгадир ва бу қийинчиликларни бартараф қилиш мумкин, деган.

Аммо, АҚШ делегациясининг аъзолари бундай декларацияга хайрихоҳлик блан қарамаганликларини сездириб қўйишлари блапоқ Америка матбуотида, БМТдаги расмий шахслар сессиянинг мазкур декларацияни қабул қилиши идеясини гўё қўллаб-қувватламаётирлар, деган хабарлар пайдо бўлди. Лекин шунга қарамай, бундай декларацияни қабул қилиш идеясини делегациялар кенг қўллаб-қувватламоқдалар. Жамоатчилик бу идеяга хайрихоҳлик блан қарамоқда.

Жавоҳарлал Неру Варшавага келди

ВАРШАВА, 23 июнь. (ТАСС). Польша Халқ Республикаси ҳукуматининг таклифига мувофиқ Ҳиндистон Республикасининг Бош Министри ва ташқи ишлар министри Ж. Неру, унга ҳамроҳ бўлиб юрган қизи Индира Ганди, Ҳиндистон Республикаси ташқи ишлар министрлигининг бош секретари Н. Р. Пиллаи, Ҳиндистон Республикасининг Польша Халқ Республикасидаги элчиси К. П. Ш. Менон, Ҳиндистон Республикаси ташқи ишлар министрлиги Европа бўлимининг мудири А. Хусайн бугун Варшавага келдилар. Москвадан Варшавага қадар Жавоҳарлал Неруни СССР Ташқи ишлар министрлиги Протокол бўлимининг мудири Ф. Ф. Молочков кузатиб келди.

Варшавадаги «Окенче» марказий аэродромида Жавоҳарлал Неруни Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг раиси Ю. Циранкевич, Польша бирлашган ишчи партияси Марказий комитетининг биринчи секретари Б. Берут, Польша Халқ Республикаси Давлат кенгашининг раиси А. Завадский, Польша маршали К. Рокоссовский, Польша бирлашган ишчи партияси Марказий комитети сиёсий бюросининг аъзолари Х. Минц, З. Новак, Ф. Южвяк, Ф. Мазур, Р. Замбровский, Министрлар советининг раисининг ўринбосарлари С. Ендриховский, Т. Гедэ, П. Ярошевич, С. Лапот, министрлар, Польша Халқ Республикаси Давлат кенгашининг аъзолари, Поляк қўшини генераллари, Польша пойтахти меҳнаткашларининг делегациялари, поляк ва четэл матбуотининг вакиллари кутиб олдилар.

Шунингдек, Ж. Неруни СССРнинг Польшадаги элчиси П. К. Пономаренко, бирқанча давлатларнинг Польша Халқ Республикасидаги элчихона ва миссияларининг бошлиқлари ҳам кутиб олдилар.

Аэродром Ҳиндистон Республикаси ва Польша Халқ Республикаси давлат байроқлари блан безатилган эди. Кутиб олиш вақтида фахрий қоровул саф тортиб турди ва Ҳиндистон Республикаси ҳамда Польша Халқ Республикаси Давлат гимнлари ижро этилди.

Аэродромда Ж. Неру ва Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Ю. Циранкевич нутқ сўзладилар.

Аэродромдан шаҳарга бориладиган йўл бўйларида Варшаванинг минглари меҳнаткашлари шаҳар кўчаларига чиқиб Неруни табрикладилар.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг юбилей сессиясида

САН-ФРАНЦИСКО, 22 июнь. **(ТАСС махсус мухбири).** БМТ юбилей сессиясининг бугун маҳаллий вақт блан эрталаб соат 10 да (Москва вақти блан соат 20 да) очилган эрталабки мажлисида делегация бошлиқларининг нутқлари давом этди.

Биринчи бўлиб Флиппин республикаси делегациясининг бошлиғи Ромуло сўзга чиқди.

Сўнгра Совет Иттифоқи делегациясининг бошлиғи, СССР Министрлар Совети Раисининг Биринчи Ўринбосари, СССР Ташқи Ишлар Министри В. М. Молотов баёнот берди.

Жаҳон тинчлик Ассамблеяси очилди

ХЕЛСИНЬКИ, 22 июнь **(ТАСС махсус мухбири)**. Бугун маҳаллий вақт блан соат 16 дан 45 минут ўтганида «Мессухалли» залида Жаҳон Тинчлик Ассамблеяси очилди. 90 мамлакатдан келган 2 мингга яқин делегат, матбуот радио ва кинонинг жуда кўп вакиллари мажлислар залига тўпландилар. Катта зал делегатлари келган мамлакатларнинг давлат байроқлари блан безатилган.

Жаҳон Тинчлик Кенгашининг бош секретари Жан Лаффитнинг таклифига мувофиқ, Ассамблея президиуми 150 кишидан иборат сайланди.

Жаҳон Тинчлик Кенгашининг раиси Фредерик Жолио-Кюри бугунги мажлиснинг раиси қилиб сайланди. Жолио-Кюри Жаҳон Тинчлик Ассамблеясини очиқ деб эълон қилди. Финляндиядаги Нюланд губернасининг губернатори, Жаҳон Тинчлик Кенгашининг аъзоси Вяйне Мелтти Финляндиянинг тинчлик тарафдорлари номидан тинчлик элчиларига қарата қисқача табрик нутқи сўзлади. Мажлисда Бельгия қироличаси Елизаветанинг, Рамешвари Неру хонимнинг, Мексиканинг собиқ президенти Ласаро Карденаснинг, Франция Миллат мажлисининг фахрий раиси Эдуард Эррионинг табрикномаларининг текстлари ўқиб берилди.

Шундан кейин Жаҳон Тинчлик Кенгашининг раиси Фредерик Жоли-Кюри катта нутқ сўзлади.

Вьетнам Демократик Республикаси делегациясининг Хитойга келиши

ПЕКИН, 23 июнь. (ТАСС). Вьетнам Демократик Республикаси ҳукумати ва Вьетнам меҳнаткашлар партиясининг делегацияси бугун Наньнинга келди. Делегацияга Вьетнам Демократик Республикасининг президенти Хо Ши Мин бошчилик қилади. Делегацияни кутиб олиш учун вокзалда ва унга туташган кўчаларда шаҳар аҳолисидан ўн мингга яқин киши тўпланди. Хо Ши Мин йиғилганларга қарата нутқ сўзлаб, Вьетнам ва Хитой халқлари ўртасидаги дўстлик ривожланади ва мустаҳкамланади, деб ишонч билдирди.

Москвада совет-ҳинд дўстлигига бағишланган митинг ҳақида четэл матбуотининг ёзганлари

ПРАГА, 22 июнь. (ТАСС). Бутун чехословак матбуоти Ҳиндистон Бош Министри Нерунинг Совет Иттифоқида бўлишини жуда қизиқиб ва эътибор блан кузатиб турмоқда. Бугун чиққан марказий газеталар бош министр Нерунинг Совет Иттифоқида бўлиши муносабати блан Москвада «Динамо» стадионида бўлган митинг ҳақидаги муфассал ҳисоботни эълон қилдилар. «Руде право», «Праце», «Лидове демократие» газеталари ва бошқа газеталар митингнинг жуда катта бўлганлигини, бу митинг Совет Иттифоқи блан Ҳиндистон ўртасидаги дўстликнинг ёрқин намойишига айланганлигини уқтириб ўтмоқдалар.

ҚОҲИРА, 22 июнь. (ТАСС). Мисрда чиқадиган газеталар Ж. Неру ва Н. А. Булганиннинг Москвада «Динамо» марказий стадионида бўлган митингда сўзлаган нутқларига катта эътибор бермоқдалар. Газеталар совет халқининг тинчликка интилаётганлигини, бу интилиш Совет ҳукумати бошлиғи Н. А. Булганин нутқида ўз ифодасини топганлигини уқтириб ўтмоқдалар. «Алахром» газетаси митинг ҳақидаги хабарни «Булганин қурол-яроғни камайтиришга ва атом ҳамда водород бомбаларини таъқиқлашга чақирмоқда» деган катта сарловҳа остида босиб чиқарди. «Алахбор» газетаси Н. А. Булганин нутқини муфассал баён қилиб, Совет ҳукумати бошлиғининг баёнотида Совет Иттифоқи халқаро кескинликни юмшатишга интилмоқда деган жойини алоҳида уқтириб ўтмоқда.

Матбуот Нерунинг Москвадаги матбуот конференциясида қилган баёнотида СССРнинг Ҳиндистонга техника ёрдами бериши ҳақидаги сўзига эътиборни жалб қилмоқда. Нерунинг Ҳиндистонга бориш ҳақидаги таклифини Н. А. Булганин қабул қилганлиги тўғрисидаги хабар айниқса уқтириб ўтилмоқда.

КОПЕНГАГЕН, 22 июнь. (ТАСС). Ҳамма газеталар Ритсаус бюро ва Рейтер агентликларининг Москвада совет-ҳинд дўстлиги шарафига «Динамо» стадионида бўлган митинг ҳақидаги хабарларни эълон қилдилар. «Ланд ог фольк» газетаси бу хабарнинг сарловҳасида «Неру Совет Иттифоқини унинг тинчликсеварлик сиёсати учун табрикламоқда» деб уқтириб ўтади. Бошқа газеталар ўз сарлавҳаларида, Неру ва Булганин Хитой Халқ Республикасига унинг БМТдаги ўрнини беришни талаб қилмоқдалар, деб уқтириб ўтадилар.

Хабар текстида СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганиннинг, Совет ҳукумати Жанвада бўладиган музокараларнинг халқаро вазиятдаги кескинликни камайтиришга ва халқлар ўртасидаги ишончни мустаҳкамлашга олиб келиши учун бор куч-ғайратини сарфлайди, деган баёноти алоҳида таъкидлаб ўтилмоқда.

Ҳамма газеталар Нерунинг Ҳиндистонга бориш ҳақидаги таклифини Н. А. Булганин қабул қилганлигини ҳам қайд қилиб ўтмоқдалар.

БАХТИЁР ЁШЛИК

Суратда: Тошкентдаги 14-нчи болалар уйида тарбияланаётган **Слава Скачедуб Гуля Ражабаевага** гул тақдим этмоқда.

Н. Меламед фотоси.

Ғўзани суғориш тўғрисида янги брошюра

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриёти биология фанлари кандидати М. Н. Медниснинг «Квадрат-уялаб экиш усулида ўстирилган ғўзаларни суғориш» номли брошюрасини нашр этди.

Брошюрада торқаторлаб ва квадрат-уялаб экишнинг аҳамияти ва пахтачилик агротехникаси, жумладан суғориш режимини тўғри белгилаш масалалари қисқача баён қилинади. Оддий қаторлаб ўстирилган ғўзаларни суғоришда жойларнинг тупроқ ва иқлим шароити, еросги сувларининг даражаси эътиборга олинар эди. Ғўзанинг аҳволи, айниқса биринчи суғоришни ўтказиш, ердаги нам запаси блан ҳам етарлик ҳисоблашилмас эди. Натижада ғўзанинг ўсиши блан ривожланиши тўғри тартибланмас эди. Бундан ташқари суғоришни уюштиришда бирйўла суғориладиган майдоннинг катталиги блан, чопиқ тракторларининг бир кунлик ишлаш имконияти ўртасида катта ажралиш бўлиб, кўп ҳолларда техникадан унумли фойдаланиш таъмин этилмас эди.

Пахтачиликда янги, прогрессив усулнинг жорий этилиши блан, бу камчиликлар бартараф этилади. Брошюрада булар қисқача ёритилади.

Завод спортчиларининг ғалабаси

М. Горький номли маданият ва истироҳат боғида оғир атлетика бўйича Тошкент шаҳар биринчилиги учун физкультура коллективларининг мусобақаси бўлиб ўтди. Бунда «Строитель», «Динамо», «Локомотив», «Ташсельмаш» заводи, ирригация институти ва Тошкент ҳарбий мактабининг спорт коллективлари команда биринчилиги ва шаҳар чемпиони унвонини олиш учун ўзаро қизғин курашдилар. Уч кун давом этган бу мусобақада «Ташсельмаш» заводининг спортчилари (тренери ўртоқ Артемьев) ғолиб чиқиб, команда синовида биринчи ўринни эгалладилар. Иккинчи ўринни «Динамо» спорт жамиятининг II командаси, учинчи ўринни ҳарбий мактаб атлётикачилари эгалладилар.

1955 йил чемпиони унвонини вазн категорияси бўйича Я. Хатамбоев («Динамо») Л. Дреймизер («Спартак»), Д. Данилин (Округ офицерлар уйи), Г. Кузнецов («Локомотив»), В. Артемьев, Г. Чечонис («Ташсельмаш» заводи), Г. Брушко (Округ офицерлар уйи)лар олдилар.

Вазн категорияси бўйича учта биринчи ўринни эгаллаганларга Тошкент шаҳар физкультура ва спорт комитетининг дипломлари топширилди.

Оилавий кеча

Қорасув район партия комитети яқинда Ленин номли колхозда оилавий кеча ўтказди. Бунга 200 дан ортиқ киши ўз оиласи блан қатнашди.

Кеча қатнашчилари медицина фанлари кандидати ўртоқ М. Турсунхўжаеванинг «Хотин-қизлар гигиенаси» ва Ўзбекистон ССР юстиция министрининг ўринбосари, юридик фанлари кандидати ўртоқ М. Васиқованинг «Хотин-қизлар ҳуқуқи» темаларида ўқиган лекцияларини мароқ блан тингладилар. Шоира Зулфия эса ўзининг хотин-қизларга атаб ёзган шеърларидан ўқиб берди.

Шундан сўнг кеча охирида республика ва область маданият уйи бадиий хаваскорлари коллективи ижросида катта концерт қўйиб берилди.

Юзкатакли шашка бўйича Ўзбекистон биринчилиги учун

Ўнучинчи давра кучли спорт олишувлари блан ўтди. Биринчи бўлиб спорт мастери Козлов (Москва) ва Канишчикер ўртоқлар учрашдилар. Москвали спорт мастерининг хатосидан фойдаланган Канишчикер анча усталик блан ўйнайбошлади. Лекин Козлов ўзини яна ўнглаб олди ва ўйин дуранг бўлиб тугади.

Спорт мастерлари Ёқубов блан Давидов ўрталаридаги ўйин жуда қизиқарли ўтса ҳам, дуранг бўлди. Гавриленко Ютландов устидан ғалаба қозонди. Гуляев Кабаковни, Хейф Кругловни, Шокиров Назаровни ютди. Берштейн блан Черкасский ўйини дуранг бўлди.

Ўнтўртинчи тур ўтган даврларга нисбатан ҳам кучлироқ кураш вазиятида ўтди. Козлов Гавриленко қаршилигини енгаолмай, дуранг қилишга рози бўлди. Шунингдек, Ёқубов-Яворский, Давидов-Канишчикер ўйинлари ҳам дуранг бўлиб тугади. Гуляев Берштейнни ютди. Александров Черкасскийга ютқазди. Шокиров Ютландовни, Круглов Кабаковни, Хейф Назаровни ютди.

Шундай қилиб Козлов 10 очкога, Гуляев, Давидов ва Яворский 9,5 тадан очкога, Хейф ва Ёқубов 9 тадан очкога эга бўлдилар. Мусобақа охиригача яна битта тур қолди.

Редактор ўринбосари
М. ҚОРИЕВ.

Ғалла ўрим-йиғимига пухта тайёрлик блан киришамиз

Паркент райони областимиздаги асосий ғаллакор районларнинг биридир. Районимиз меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг қарорларидан ғоят руҳланиб, мамлакатда яқин йиллар ичида 10 миллиард пуд ғалла етиштириш юзасидан олиб борилаётган умумхалқ ҳаракатига қўшилиб фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Паркент районида ғаллачиликни яхши биладиган, 30 — 40 йилдан бери бу соҳада ишлаб бой тажриба ортдирган кўпгина деҳқончилик усталари бор.

Ўтган йил 7200 гектар ерга кузги дон экилди. Қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш ҳисобига кузги экин майдони 1000 гектарга кенгайтирилди.

Кузги доннинг баҳори донга нисбатан кўп ҳосил беришини деҳқонларимиз яхши биладилар. Агар кузги дон вақтида экилса, баҳорда қунт блан парвариш қилиниб ўталиб, озиқлантириб турилса ҳосил борган сари ошади. Масалан, 1954 йилда Сталин номли колхознинг коммунист ўртоқ Зокир Қурбонов бошлиқ бригадасида кузги буғдойнинг ҳар гектаридан 15 центнерга етказиб ҳосил олинган эди.

Бу йил ғаллакорлар, агрономлар ва механизаторлар блан ҳамкорликда меҳнат қилиб, ўтган йилга нисбатан ҳар гектар ердаги кузги буғдой ҳосилини 3 центнердан, баҳори буғдой ҳосилини эса 2 центнердан ошириш учун курашаётирлар.

Районимиз колхозлари баҳори донни ўтган йилларга нисбатан бу йил анча барвақт ва сифатли қилиб экиб олдилар. 3600 гектар ерга баҳорги буғдой ва арпа экилди. Бу йил мойли экинлар майдони ўтган йиллардагига қараганда 2000 гектардан ортиқ кенгайтирилди.

Ҳозир ғаллакорларимиз асосий эътибори ўрим-йиғимни муваффақиятли ўтказишга, бунинг учун пухта тайёргарлик кўришга қаратилган. Биз бу йил ўтган йилги хатоларимизни такрорламасликка ҳаракат қилмоқдамиз. Ўтган йил МТС ва колхозларимизда ўрим-йиғимга яхши тайёрлик кўрилмаган, механизациядан тўғри ва унумли фойдаланилмаган эди. Шунинг натижасида ўрим-йиғим октябрь ойигача чўзилиб кетиб бирмунча ғалла нобуд бўлди.

Биз бу йил ғалла ўрим-йиғимини қисқа муддатда тамомлаш чораларини кўраётирмиз. Яқинда район партия комитетида комбайнчилар йиғилиши ўтказилиб, унда ғалла ўрим-йиғимини август ойида тугатиш тадбирлари муҳокама қилинди. Бу тадбирларни тўла амалга ошириш учун комбайнчилар конкрет мажбуриятлар олдилар. Илғор комбайнчилардан Қозоқбой Мирхожиев, Раҳимбой Каримбоев ўртоқлар «Сталинец — 6» комбайни блан мавсумда 900 — 1000 гектар ердаги ғаллани ўриб бериш мажбуриятини олдилар.

Ғалла ўримида 20 та комбайн ишлайди. Булардан ҳозиргача 18 таси ремонтдан чиқарилди. Бундан ташқари 5 та молотилка, 25 та автомашина, 84 та бричка — аравалар ишга тахт қилиб қўйилди. Комбайн ишлаши учун ноқулай қиялик ерлардаги арпа, буғдой ўроқ блан ўрилади. Бунинг учун 500 дан ортиқ ўроқчилар ҳам ажратилди.

Шунингдек ғаллани қўриқлаш ва ёнғиндан сақлаш учун махсус кишилар тайинланиб, хирмонлар, агрегатлар ёнғинга қарши кураш воситалари блан тўла таъмин этилди.

Район комсомол комитети далаларда комсомол-ёшлар назорат пости, ёш бошқувчилар группаларини ташкил этмоқда.

Ғалла ўрим-йиғими даврида далада сиёсий-оммавий ишлар ҳартарафлама кучайтирилади. 18 ерда дала шийпонларида қизил бурчак жиҳозланмоқда. Дала шийпонларида радиолаштириш учун колхозлар 28 та приёмник олдилар. 42 лектор, 185 агитатор тайинлаб тасдиқланди. Улар ҳозирдан бошлаб, дала шийпонларида лекция ва тушунтириш ишларини олиб бормоқдалар. МТСда, «Коммуна», Сталин номли, Охунбобоев номли, Калинин номли колхозларда лекторлар группалари ташкил этилди. 7 та кутубхона ғалла далаларига кўчирилди. 1 та агитмашина далаларда айланиб юради. Дала шийпонларида хизмат кўрсатиш учун кўчма кино установкалари юборилади.

Дала шийпонларида мунтазам равишда иссиқ овқат тайёрланиб турилади. Болали аёлларнинг бемалол ишлашларини таъминлаш учун 8 та боқча ва яслилар ташкил этилди. Далаларда кўчма дўконлар савдо қилиб туради.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, ўрим-йиғим даври яқинлашиб келишига қарамасдан, область ташкилотларининг айрим раҳбарлари районимизга етарли ёрдам кўрсатмаётирлар. Область Маданият бошқармаси районда кўчма кинони йўлга қўйиш, маданий-оқартув муассасалари ишларини яхшилашга кам эътибор бермоқда. Облзаготзерно Паркент ғалла пунктидаги омборларни ремонт қилиш, қоп-қанорлар блан таъминлашда, айниқса сусткашлик қилмоқда. «Сельхозснаб» ўрим-йиғим асбоблари ва запас қисмлар етказиб беришга ҳалигача киришгани йўқ.

Баъзи колхозларимизда, шу жумладан «Коммуна», Ленин номли, Сталин номли колхоз раҳбарлари ўрим-йиғимга «ҳали эрта» деган нотўғри фикрдалар. Бу колхозларда арава, машина, лобогрейкалар ремонти, йўл-кўприкларни тузатиш кечикмоқда.

Районимиз колхозчилари ва механизаторлари ғаллачиликда масъулиятли ва ҳал қилувчи даври — ўрим-йиғим ишларини муваффақиятли ўтказиш учун барча куч ва ғайратларини сарфлаб [illegible].

С. НУРИТДИНОВ,
Ўзбекистон КП Паркент район комитетининг секретари.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 24/VI да **Фауст**, 25/VI да **Етти гўзал.**

«РОДИНА» (кундуз), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз соат 4 дан), қишки «ИСКРА» (кеч соат 8—20 минутгача), «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз соат 4, кеч 6, 8 ва 10 да) — янги француз бадиий фильми **Дадам, ойим, хизматкор қиз ва мен.**

«РОДИНА» — кеч соат 10 да **Ботострой.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» — эрталаб соат 10 да **Сусамир водисида**, кундуз соат 12 дан 4 гача **Амирликнинг емирилиши.**

«ЎЗБЕКИСТОН» — эрталаб соат 10, кундуз 12 ва 2 да **Амирликнинг емирилиши.**

«ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» — кундуз **Амирликнинг емирилиши.**

НАВОИЙ номли (қишки) — эрталаб соат 10 да **Вьетнам.**

НАВОИЙ номли, (ёзги), «ИСКРА», (ёзги), «ВАТАН» — **Дадам, ойим, хизматкор қиз ва мен.**

«ХИВА», «УДАРНИК», КИРОВ номли — **Амирликнинг емирилиши.**

ИЛМИЙ-ОММАБОП ФИЛЬМЛАР КИНОТЕАТРИ — **Менинг университетларим**, кечқурун **Дамашқдаги халқаро ярмарка.**

24 ИЮНЬДАН
ҲАМЗА НОМЛИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ
ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИНИНГ
ЁЗГИ МАВСУМИ ОЧИЛАДИ
24/VI да — **Юрак сирлари.**
25/VI да **Оғриқ тишлар.**
26/VI да — **Шамсиқамар.**

Ҳамза номли Ленин орденли Ўзбек давлат академик драма театрида
Тез кунда янги спектакль
Фридрих Шиллер асари
ҚАРОҚЧИЛАР
4 парда, 10 кўринишли трагедия,
Асқад Мухтор таржимаси.
Саҳнага қўючи режиссёр — **А. О. Гинзбург**, режиссёр — **К. Мажидов**, рассом — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, Сталин мукофоти лауреати **С. М. Миленин.**
Коллектив бўлиб кўриш учун ҳозирдан заявкалар қабул қилинади.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси № 34 РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136. Пропаганда бўлими — 138. Совет қурилиши бўлими — 135. Маданият бўлими — 132. Адабиёт ва санъат бўлими — 39040. Қишлоқ хўжалик бўлими — 135, Саноат ва транспорт бўлими — 132, Хатлар бўлими — 132, Секретариат — 34048, Эълонлар бўлими — 38142.

Р. 04887. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № — А 1462.